

แนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย
กรณีศึกษา กรมการเงินทหารเรือ

โดย

พลเรือตรี สนทยา แสงบางมุด
เจ้ากรมการเงินทหารเรือ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 – 2563

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของกำลังพลกองทัพไทย” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พลเรือตรี สนทยา แสงบางมุด เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 – 2563

พลโท

(พิสิณห์ ปรุ้มเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลเรือตรี สนทยา แสงบางมุด **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 62

จากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีสภาพหนี้สินในครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น จึงทำให้กำลังพลในส่วนของกรมการเงินทหารเรือมีความยากลำบากในความเป็นอยู่ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลทำให้กำลังพลในส่วนของกรมการเงินทหารเรือได้ก่อหนี้สิน ทั้งที่มีความจำเป็นต่อความเป็นอยู่และหนี้สินที่ไม่ก่อรายได้หรือการดำรงชีพ เช่น การก่อหนี้นำไปใช้ในสิ่งที่ฟุ่มเฟือย การติดสุรา การติดการพนัน และอื่น ๆ ซึ่งก่อผลเสียต่อการดำรงชีพของกำลังพลและมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ โดยอาจจะส่งผลเสียต่อการปฏิบัติงานทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานไม่เป็นไปตามเป้า ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงอยากจะศึกษาในเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางแก้ไขหนี้สินของกำลังพลในส่วนของกรมการเงินทหารเรือ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตและการเรียกสัมภาษณ์สอบถามปัญหาในการก่อหนี้สินที่เกิดกับกำลังพลของหน่วยกรมการเงินทหารเรือ

โดยผลจากการศึกษาพบว่า กำลังส่วนใหญ่ขาดความดุลพินิจ ความยับยั้งชั่งใจ ในการปฏิบัติตนเองในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ซึ่งกำลังพลภายใต้การบังคับบัญชาที่มีการกู้หนี้ยืมสินเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยที่เงินไม่พอใช้จ่ายกับการดำรงชีพ จึงทำให้ประสบปัญหาหลาย ๆ ด้านตามมา รวมถึงประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยด้วย โดยส่วนใหญ่จะก่อหนี้สินที่ไม่จำเป็น สนองตัณหาของตนเอง ก่อหนี้เพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้ตนเอง โดยที่ไม่นึกถึงผลที่ตามมา ทำให้เกิดการขาดสภาพคล่องทางการเงินและเป็นผลทำให้มีปัญห่อื่น ๆ ตามมาในหลาย ๆ ด้าน ในทุกมิติ ซึ่งข้อเสนอแนะในแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของหน่วยเองนั้น ควรให้กำลังพลนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำ ถ้าทำตามแนวทางได้นั้น ก็จะทำให้เกิดผลดีต่อประเทศชาติตามมาภายหลัง ซึ่งจะสอดคล้องกับการแก้ไขปัญห เศรษฐกิจในระดับชาติและเป็นการแก้ไขปัญหในระดับฐานรากของเศรษฐกิจในประเทศจะเป็นผลดีและส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติให้มั่นคง เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

Abstract

Title Guidelines of the Solution to Royal Thai Armed Forces Personnel's Debt
Field Military
Name RAdm. Sontaya Sangbangmud **Course** NDC **Class** 62

From the current economic situation with increasing household debt. As a result, the personnel of the Naval Finance Department has difficulties living in the current economic situation. As a result, the personnel of the Naval Finance Department incurred a debt. Both are necessary for livelihoods and non-income or livelihood debts, such as debt incurring the extravagance, alcohol addiction, gambling addiction, etc., which adversely affect their livelihoods. Personnel and their impact on the performance of their duties Which may adversely affect Operation results in the work efficiency not meeting the target. For this reason, the researcher would like to study solutions to the problem of personnel debt in the Thai Armed Forces The objective is to find solutions to the debt of the personnel in the department of the Naval Finance. This research is a qualitative research. By observing and calling for interviews inquiring about the debts that arose on the personnel of the Naval Finance Unit.

As a result of the study, it was found that Most of their strength lack discretion. Frustration In the practice of self-sufficiency in life Which the personnel under command have borrowed a lot of debt Which there is a considerable amount that the money is not sufficient for living As a result, there are many problems that follow, including the efficiency in the operation of the unit. Most of them will incur unnecessary debts. Satisfy their own lusts Incurring debt to comfort oneself Without thinking of the consequences This causes the lack of financial liquidity and, as a result, there are other problems that follow in many areas in all dimensions. The people should be able to apply the sufficiency economy philosophy to their daily life. If you can follow the guidelines Will produce good results for the nation afterwards This will be consistent with solving national economic problems and solving problems at the foundational level of the national economy. It will be a good result and affect the stable national economic development. Continue to be strong and sustainable.

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง “แนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย” นี้ เป็นการศึกษาในด้านการทหาร จากภาวะเศรษฐกิจและสภาพสังคมปัจจุบัน ทำให้กำลังพลในกองทัพ ดำเนินวิถีชีวิตจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเป็นไปด้วยความยากลำบาก ด้วยเหตุนี้จากปัจจัยในหลาย ๆ อย่างในการดำเนินชีวิต จึงทำให้กำลังพลส่วนใหญ่ก่อนนี้สินผูกพันตัวเองทำให้เป็นปัญหาทั้งทางตรง และทางอ้อม ส่งผลเสียในหลาย ๆ ด้านตามมา จึงเป็นเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจและศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งงานวิจัยนี้จะมีประโยชน์ในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของกำลังพลในกองทัพไทยมีอยู่ใน ปัจจุบันให้ลดน้อยลงต่อไป

พลเรือตรี

(สนทยา แสงบางมุด)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง “แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย” เล่มนี้สำเร็จได้ ด้วยความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาการที่ได้ให้ความรู้ และให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง ตลอดจนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาป้องกันประเทศทุกนายที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมสำหรับนักศึกษา มาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม ทำให้การศึกษาของผู้วิจัยดำเนินไปอย่างราบรื่นและสามารถนำเสนอเอกสารวิจัยฉบับนี้ได้สมบูรณ์ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาขออภัยและขออภัยมา ณ ที่นี้

พลเรือตรี

(สนทยา แสงบางมุด)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	6
หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	10
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 และแผนงานนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
กรอบแนวคิดของการวิจัย	38
สรุป	39
บทที่ 3 สภาพหนี้สิน ปัญหาข้อขัดข้องในการชำระหนี้สินของกำลังพล	
กรมการเงินทหารเรือ	40
ประวัติกรมการเงินทหารเรือ	40
นโยบายด้านสวัสดิการของกรมการเงินทหารเรือ	42
สาเหตุของปัญหาและสถานการณ์ในการก่อหนี้สินของกำลังพล	
กรมการเงินทหารเรือ	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
	สรุป 48
บทที่ 4	
แนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินในครัวเรือนให้กับกำลังพลกรมการเงินทหารเรือและครอบครัว	49
การวิเคราะห์การบริหารจัดการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกรมการเงินทหารเรือ	49
การนำผลการวิเคราะห์ SWOT มาจัดทำมาตรการเชิงกลยุทธ์	50
การวิเคราะห์แนวคิดผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง	54
แนวทางการแก้ไขปัญหากับหนี้สินกำลังพลของกรมการเงินทหารเรือ	56
	สรุป 57
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	59
สรุป	59
ข้อเสนอแนะ	61
บรรณานุกรม	63
ประวัติย่อผู้วิจัย	66

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4 - 1	การวิเคราะห์ SWOT โดยการนำวิเคราะห์ในมาตรการเชิงรุก	50
4 - 2	การวิเคราะห์ SWOT โดยการนำวิเคราะห์ในมาตรการ เชิงปรับปรุงและพัฒนา	51
4 - 3	การวิเคราะห์ SWOT โดยการนำวิเคราะห์ในมาตรการเชิงป้องกัน	52
4 - 4	การวิเคราะห์ SWOT โดยการนำวิเคราะห์ในมาตรการเชิงหลีกเลี่ยง	53

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากปัจจุบันโลกมีการพัฒนาปรับเปลี่ยน หมุนเวียนอย่างรวดเร็ว อาทิ เทคโนโลยี รูปแบบการใช้ชีวิต ทักษะคิดและความต้องการที่มีความหลากหลายมากขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีความต้องการทรัพย์สินเครื่องอุปโภค บริโภค ซึ่งเกินกว่ารายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือน มีการก่อภาระหนี้สินมากขึ้น โดยคาดว่าจะสามารถชำระหนี้ได้ในอนาคต จึงทำให้คนเราหาสิ่งต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของตน โดยบางครั้งลืมนึกถึงความจำเป็นแต่กลับกลายเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะพฤติกรรมสังคมไทยบริโภควัตถุนิยมที่ฝังรากลึกอย่างยาวนาน จนในบางครั้งพฤติกรรมการใช้จ่ายกลับกลายเป็นหนี้สิน รวมไปถึงกลุ่มคนที่นิยมสิ่งอบายมุขต่าง ๆ ในขณะที่กลุ่มคนระดับรากหญ้าถึงระดับกลางที่มีความตั้งใจใฝ่ดีประกอบอาชีพสุจริตแต่ขาดเงินทุน ซึ่งสิ่งนี้ผู้คนมักนึกถึงยามเดือดร้อนเพื่อหาเงินมาหล่อเลี้ยงสิ่งต่าง ๆ นั่นคือ สถาบันการเงินจึงกลายเป็นตัวเลือกที่ได้รับความนิยมอย่างสูงเรื่อยมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้คนจำนวนมากหันมาใช้บริการสินเชื่อกับสถาบันการเงิน ในขณะที่สถาบันการเงินสามารถให้กู้ในวงเงินที่จำกัด และมีการตรวจสอบอย่างละเอียดโดยการตรวจเช็คประวัติทางการเงิน รวมไปถึงวิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอนทางเอกสารที่มากมาย รวมถึงระยะเวลาในการพิจารณาอนุมัตินานเกินไป ทำให้ผู้ที่มาขอกู้เงินกับสถาบันการเงินนั้นไม่ทันเวลาต่อการสร้างสภาพคล่องทางธุรกิจ ซึ่งในบางครั้งด้วยคุณสมบัติของผู้ขอกู้นั้นไม่ผ่านการพิจารณาตรงตามหลักเกณฑ์ความต้องการของสถาบันการเงิน เลยส่งผลให้มีโอกาสสูงที่จะถูกปฏิเสธ การขอสินเชื่อและผู้ขอกู้บางกลุ่มมีความรู้สึกถึงความยุ่งยากต่อการยื่นเสนอขออนุมัติเงินกู้ จึงเปิดโอกาสให้กับคนบางกลุ่มทำตัวลักษณะคล้ายกับสถาบันทางการเงินขึ้นมาเพื่อให้สินเชื่อกับผู้ที่ต้องการใช้เงินได้มาใช้บริการ โดยมีขั้นตอน วิธีการที่เรียบง่าย และรวดเร็วแต่ เรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด ซึ่งแตกต่างจากสถาบันการเงินที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย

ในส่วนหนี้ครัวเรือนเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการดูแลแก้ไข หนี้ครัวเรือนไทยอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับต่างประเทศ และสัดส่วนหนี้ส่วนใหญ่เป็นหนี้ระยะสั้นซึ่งทำให้ครัวเรือนมีภาระผ่อนต่อเดือนสูง ทั้งนี้ จากข้อมูลสถิติพบว่าคนไทยเป็นหนี้เร็วขึ้น คือ เริ่มก่อหนี้ตั้งแต่อายุน้อย เป็นหนี้เยอะขึ้น คือ หนี้สินต่อหัวสูงขึ้นกว่าในอดีตและเป็นหนี้ยาวนานขึ้น คือ ภาระหนี้ไม่ได้ลดลงนักเมื่อผู้กู้อายุเพิ่มขึ้นแม้จะเข้าสู่วัยเกษียณ และที่สำคัญคนไทยจำนวนมากถูกติดตามทวงถามหนี้ โดยมีคนเป็น

แสนรายกำลังเข้าสู่กระบวนการบังคับคดีและอาจถูกอายัดทรัพย์สิน เกิดความเครียดกระทบต่อทั้งประสิทธิภาพการทำงาน สอดคล้องกับปัญหาเชิงสังคมตามที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันดูแลปัญหาหนี้ครัวเรือนก่อนจะลุกลามเป็นปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง การก่อกำหนดไม่ใช่สิ่งไม่ดีแต่หากหนี้ที่ก่อเพิ่มขึ้นไม่ใช่เพื่อสร้างรายได้แต่เน้นเพื่อการบริโภค โดยขาดการออมและการวางแผนทางการเงินที่ดี ก็อาจนำมาสู่ปัญหาหนี้เกินตัวในที่สุด ทุกวันนี้เราเห็นพฤติกรรมของคนทั้งรุ่นใหม่และรุ่นเก่าที่คุ้นชินกับการใช้ก่อนจ่ายทีหลัง เพลิดเพลินกับการรูดบัตรแล้วผ่อนจ่ายทำให้ใช้จ่ายเกินตัว หมุนหนี้ผ่านสินเชื่ออนุมัติไว ขณะที่เก็บออมน้อยลงส่งผลให้เมื่อมีรายได้เข้ามาก็ต้องนำไปจ่ายชำระหนี้เป็นสัดส่วนมากเมื่อเทียบกับรายได้ หากมีเหตุจำเป็นต้องใช้จ่ายฉุกเฉินหรือรายได้ลดลงก็จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และตกอยู่ในกับดักหนี้ได้ง่าย ขณะเดียวกันสถาบันการเงินแข่งขันการให้สินเชื่อรายย่อยมากขึ้น ซึ่งในบางกรณีไม่คำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้ที่แท้จริงและเงินเหลือหลังผ่อนชำระให้เพียงพอแก่การดำรงชีพของลูกหนี้ ส่งผลให้กลุ่มลูกหนี้ที่เปราะบางอยู่แล้วเปราะบางยิ่งขึ้นจนมีปัญหานี้สินล้นพ้นตัวได้

โดยมีความรุนแรงและผลกระทบของปัญหาเศรษฐกิจส่งผลให้ประชาชนมีความจำเป็นในการใช้เงินอย่างเร่งด่วน เมื่อไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้จึงต้องเข้าสู่วงจรหนี้นอกระบบ นอกจากนั้นสภาพสังคมที่เป็นปัจเจกบุคคลทำให้ปัญหานี้นอกระบบถูกทอดทิ้งจากสังคมส่วนรวม ปัญหานี้นอกระบบถูกมองว่าเป็นปัญหาส่วนบุคคลที่เกิดจากความยินยอมระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ ทำให้ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาต้องเผชิญกับผลกระทบจากปัญหานี้นอกระบบเพียงลำพัง เมื่อลูกหนี้เข้าสู่การก่อกำหนดนอกระบบลูกหนี้จะได้รับผลกระทบจากปัญหาโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นการถูกเจ้าหนี้หลอกหลวงให้ทำสัญญาที่เสียเปรียบนำไปสู่การฟ้องร้องคดีต่อลูกหนี้ การที่ลูกหนี้ต้องตกเป็นทาสของเจ้าหนี้จากการทำสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และการคุกคามจากการติดตามทวงหนี้ ทั้งที่อยู่อาศัยและที่ทำงานปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกหนี้เหล่านี้ทำให้ลูกหนี้บางรายตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อหนีหนี้ ลูกหนี้หันเข้าสู่เส้นทางประกอบอาชีพทุจริตเพื่อหาเงินมาใช้หนี้หรือการร่วมมือกันของลูกหนี้ฆ่าเจ้าหนี้เพื่อล้างหนี้ และสำหรับผู้ที่มิได้ทำหน้าที่การงานดีใช้ตำแหน่งหน้าที่การงานของตนเอง หาประโยชน์ในทางที่ผิดกฎหมายเกิดความผิดในรูปแบบทุจริตคอร์รัปชันกลายเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินและความผิดทางแพ่งได้ เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบเป็นปัญหาทางสังคมอย่างมาก

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยส่วนหนึ่งของความมั่นคง ประการหนึ่งได้กำหนดว่า สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคง มีที่อยู่อาศัย และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และในส่วนของความยั่งยืน ประการหนึ่งกำหนดว่า การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญด้านรายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะ

ต่อสิ่งแวดล้อม กำลังพลทหารหรือข้าราชการชั้นผู้น้อย ส่วนใหญ่จะมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้มีการสร้างหนี้สินในครัวเรือน มีการกู้ยืมซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวปัญหาหนี้สินตามมา

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงอยากจะศึกษาในเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย กรณีศึกษา กรมการเงินทหารเรือ โดยผู้วิจัยเห็นว่าในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานอยู่นั้น กำลังพลภายใต้การบังคับบัญชามีการกู้หนี้ยืมสินเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยที่เงินไม่พอใช้จ่ายกับการดำรงชีพ จึงทำให้ประสบปัญหาหลาย ๆ ด้านตามมา รวมถึงประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยด้วย โดยถ้ามีการกำหนดแนวทางหรือแนะแนวให้ปฏิบัติตามในการดำรงชีพ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงก็จะทำให้กำลังพลส่วนหนึ่งที่มีความคิดในการเริ่มต้นที่จะดำรงชีวิตแบบพอเพียงก็จะทำให้แก้ปัญหานี้สินของตัวเองและจัดระเบียบการเงินให้สามารถดำรงชีพอยู่รอดกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีค่าครองชีพสูง ซึ่งจะสอดคล้องกับการวางแผนตามนโยบายยุทธศาสตร์จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจตามยุทธศาสตร์ชาติที่ได้ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพหนี้สิน ตลอดจนปัญหาและข้อขัดข้องในการชำระหนี้สินของกำลังพลของกรมการเงินทหารเรือ
2. เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้สินครัวเรือนให้กับกำลังพลกรมการเงินทหารเรือและครอบครัว

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยจะศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย โดยจะศึกษาเฉพาะกำลังพลในหน่วยกรมการเงินทหารเรือ เท่านั้น สภาพทั่วไปของหน่วยงานกรมการเงินทหารเรือในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีพของกำลังพล รวมไปถึงความเป็นอยู่และปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการสร้างแนวทางการพัฒนาให้กับบุคลากรของหน่วยให้ดำรงชีวิตด้วยความเข้มแข็งได้ในสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งรวมไปถึงการศึกษาวิจัยทั้ง ทุกระยะ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนโยบาย มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับเรื่องนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเกต และการสัมภาษณ์ของกำลังพลกรมการเงินทหารเรือ ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมข้อมูล จะดำเนินการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บังคับบัญชา ผู้บริหาร รวมถึงเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน
2. นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ พร้อมเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการแก้ไข ปัญหาหนี้สินของกำลังพลกรมการเงินทหารเรือให้มีความมั่นคงทางการเงินและสามารถดำรงชีพได้ ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ได้ทราบสภาพหนี้สิน ตลอดจนปัญหาและข้อขัดข้องในการชำระหนี้สินของกำลังพล ของกรมการเงินทหารเรือ
2. ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนให้กับกำลังพลกรมการเงินทหารเรือและ ครอบครัว

คำจำกัดความ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นในเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพลใน กองทัพอากาศ ผู้วิจัยได้กำหนดคำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

กำลังพลในกองทัพอากาศ หมายถึง กำลังพลของกรมการเงินทหารเรือ ซึ่งใช้เป็นกลุ่ม ตัวอย่างในการจัดทำวิจัยในเรื่อง แนวทางการแก้ไข ปัญหาหนี้สินของกำลังพลในกองทัพอากาศ

การประยุกต์แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพัฒนาแนวทางในการจัดการ การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ ในชุมชนโดยการน้อมนำแนวคิดการพัฒนา แนวทางในการจัดการ การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของ คนในชุมชนโดยการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ บนพื้นฐานของความพอประมาณ มีเหตุมีผล มี ภูมิคุ้มกันในตนเองและตั้งอยู่บนพื้นฐานของเงื่อนไข ความรู้และการตั้งอยู่ในคุณธรรม เพื่อให้เกิดการพึ่งพา ตนเองได้และไม่เปียดเบียนกัน

การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน หมายถึง ชุมชนท้องถิ่นมีการจัดการและการตัดสินใจจัดสรร ทรัพยากรที่มีอยู่ของชุมชน บนฐานคิดที่คนในชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเสมอภาค เท่าเทียมอยู่บนพื้นฐานของความเป็นเจ้าของทรัพยากร

		<p>เพื่อให้เกิดความตระหนักและสำนึกถึงความสำคัญ ของทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชน จนกระทั่งเกิดความยั่งยืน ในการจัดการทรัพยากรในชุมชน นำไปสู่ความผาสุก มั่งคั่ง มั่นคง</p>
การพัฒนา	หมายถึง	<p>การคิดค้น และการประมวลข้อเสนอเกี่ยวกับ องค์ประกอบที่เป็นระบบย่อยของโครงสร้างการ บริหารจัดการท้องถิ่น โดยมีหน้าที่ของระบบย่อย อันจะนำไปสู่ความสมดุลของการนำไปปฏิบัติ</p>
การตรวจสอบความเหมาะสม	หมายถึง	<p>การตรวจสอบที่จะเน้นไปที่ผลที่เกิดขึ้น หรือประเมิน ประสิทธิผลและความเหมาะสมของรูปแบบการบริหาร จัดการท้องถิ่นที่ดีที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบ ขั้นตอน การดำเนินงานและวิธีปฏิบัติงาน</p>
การประเมินรูปแบบ	หมายถึง	<p>การควบคุมการบริหารราชการที่เป็นกลไกที่ถูก ออกแบบและพัฒนาขึ้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อ การเสริมสร้างให้เกิดความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ขององค์กร</p>

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย กรณีศึกษา กรมการเงินทหารเรือ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนงานนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดของการวิจัย
6. สรุป

แนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สุขภาพคนไทย (2557 : 92) ในช่วงเวลาดังแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบัน พลวัตของนโยบายด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง รวมทั้งกระแสโลก มีผลต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยเฉพาะกระบวนการทัศน์และโครงการพัฒนา ทั้งของรัฐและของหน่วยงานองค์กรอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมานั้นมีความเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของชุมชนท้องถิ่นของไทยอย่างแยกไม่ออก การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่ในปัจจุบัน ก็อาจนับได้ว่าเป็นคลื่นลูกล่าสุดในกระแสวิวัฒนาการนี้ การศึกษาเศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีตตั้งแต่ก่อนเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองชี้ให้เห็นว่าชุมชนท้องถิ่นส่วนมากมีความเป็นอิสระและค่อนข้างเบ็ดเสร็จในตัวเอง โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ในด้านสังคม สุขภาพ ศาสนา และการปกครองดูแลเองด้วย แต่ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่าชุมชนท้องถิ่นในประวัติศาสตร์เป็นสังคมที่โดดเดี่ยวและเป็นอิสระจากอำนาจรัฐ แต่หมายความว่าชุมชนท้องถิ่นในอดีตอยู่ห่างไกลจากอิทธิพลของอำนาจรัฐ ทำให้อำนาจรัฐไม่มีผลโดยตรงต่อวิถีชีวิตของผู้คนมากนัก ชุมชนท้องถิ่นต้องพึ่งตนเองในทุกด้าน ส่วนการติดต่อกับชุมชนท้องถิ่นอื่นนั้น เกิดขึ้นเป็นปกติธรรมดาอยู่แล้ว โดยเฉพาะการติดต่อแลกเปลี่ยนผลผลิตแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยและเป็นเครือข่ายกันในท้องถิ่น เงินและตลาดมีบทบาทน้อยหรือแทบไม่มีบทบาทเลย ระบบเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นในอดีตจึงเป็นแบบเบ็ดเสร็จ แม้ว่าในเวลาต่อมาจะระบอบทุนนิยมจะเริ่มคืบคลานเข้าไป แต่จนถึงช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบอบ

การปกครองใน พ.ศ.2475 และแม้ในช่วง 1-2 ทศวรรษหลังจากนั้น ชุมชนชนบทไทยส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้ถูกดึงเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมของโลกสมัยใหม่อย่างเต็มตัว

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง สถานการณ์เปลี่ยนไปในด้านหนึ่ง ความสูญเสียอันเกิดจากสงครามทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องฟื้นฟูประเทศ และในการฟื้นฟูนั้นรัฐในฐานะเป็นองค์อธิปัตย์ก็อ้างความชอบธรรมที่จะเป็นผู้จัดการ อย่างน้อยก็ในด้านนโยบายและการสนับสนุนอื่น ๆ ผ่านกลไกของรัฐ ในหลายระดับ อีกด้านหนึ่ง สถานการณ์สงครามที่ปรากฏชัดในช่วงหลังสงคราม ทำให้ประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้นำค่ายเสรีนิยม พยายามขยายอิทธิพลเข้าไปในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก รวมถึงภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ที่ไทยก็เป็นส่วนหนึ่งด้วย เพื่อยืนยันกับอิทธิพลของค่ายคอมมิวนิสต์ สิ่งที่สำคัญมากอย่างหนึ่งในยุคสงครามเย็นคือการช่วงชิงมวลชน เครื่องมือของรัฐในเรื่องนี้คือการพัฒนา ดังนั้นนโยบายและโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อท้องถิ่นชนบทจึงเกิดขึ้นจำนวนมากและดำเนินต่อมาอย่างเข้มข้นตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ 2500 เป็นต้นมา

การพัฒนาภายใต้อุดมการณ์ช่วงชิงมวลชนในยุคสงครามเย็นนี้ ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาที่รัฐเป็นผู้ริเริ่มในการออกแบบและจัดการให้ โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นฝ่ายรับเพราะรัฐอ้างความชอบธรรมที่มีอำนาจเหนือชุมชนท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็เห็นว่าหากไม่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นดีขึ้น รัฐก็จะสูญเสียความชอบธรรมและเปลืองพลังต่อฝ่ายตรงข้าม รูปธรรมของการพัฒนาในช่วงนี้สะท้อนให้เห็นได้ชัดจากการตั้งหน่วยงานระดับกรมขึ้นในกระทรวงมหาดไทยในช่วงหลัง พ.ศ.2500 เพื่อรองรับกิจการด้านนี้โดยเฉพาะคือ กรมการพัฒนาชุมชน และสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

สมคิด บางโม (2542 : 61) มีความเห็นว่า การจัดการ หมายถึง ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ขององค์การ และนอกองค์การเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพจากความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการจัดการองค์การมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน
2. การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุ อุปกรณ์
3. การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล

การจัดการมิใช่เป็นการทำงานเพื่อให้งานเสร็จสิ้นไปแต่เพียงอย่างเดียวในภาวะปัจจุบัน วิทยาการก้าวหน้าการจัดการจึงจำเป็นต้องใช้หลักวิชาการเข้ามาช่วย มิใช่ประสบการณ์แต่เพียงอย่างเดียว การศึกษาวิชาการจัดการมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับงานย่อมจะเกิดคุณค่าหลายประการ คือ

1. คุณค่าในด้านการประหยัด หมายถึง จะทำให้การใช้จ่ายเงินทุนเกิดประโยชน์สูงสุดได้กำไรหรือผลตอบแทนสูงสุด ประหยัดทั้งคน เงิน วัสดุ สิ่งของ และเวลา
2. คุณค่าในด้านประสิทธิผล การทำงานให้ลุล่วงไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือที่คาดหวังไว้ เรียกว่าการจัดการนั้นมีประสิทธิผล แต่ผลสำเร็จของงานดังกล่าวนี้ อาจไม่ประหยัดหรือไม่มีประสิทธิภาพ หากไม่ใช้หลักวิชาการเข้ามาช่วยในการจัดการ

3. คุณค่าในด้านประสิทธิภาพ หมายถึง การทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และให้ได้รับประโยชน์สูงสุดโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด

4. คุณค่าด้านความเป็นธรรมการจัดการงานหากปฏิบัติ ตามความพอใจของผู้จัดการ โดยมิได้ยึดหลักเกณฑ์และทฤษฎีต่าง ๆ เป็นหลักย่อมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น โดยมีได้ตั้งใจทำให้ขวัญในการทำงานของคนในหน่วยงานไม่มี ซึ่งจะส่งผลไปถึงคุณภาพของงานที่ปฏิบัติด้วย

5. คุณค่าในเกียรติยศชื่อเสียงผู้จัดการที่ดีมีประสิทธิภาพในทุกสาขางานและในทุกระดับ ย่อมจะเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญตรงข้ามกับผู้จัดการที่บริหารงานตามใจตนเอง ปราศจากหลักเกณฑ์ เล่นพวกพ้อง ดังนั้น การศึกษาวิชาการบริหารและการจัดการจะช่วยให้มีความเข้าใจลึกซึ้งมองเห็นลู่ทางที่จะบริหารงานให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคม

จากความหมายของการจัดการสรุปได้ว่า การจัดการจำเป็นต้องมีทรัพยากรอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการ โดยทั่วไปถือว่า ทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสำคัญของการจัดการมี อยู่ 4 ประการ ซึ่งรู้จักกันในนามของ 4 M ได้แก่ คน (Man) เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์การนั้น ๆ เงิน (Money) ใช้สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ วัสดุสิ่งของ (Materials) อุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องมือต่าง ๆ รวมทั้งอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ (Management)

ธงชัย สันติวงษ์ (2543) กล่าวไว้ว่า “การบริหาร” (Administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Administatrae” หมายถึง ช่วยเหลือ (Assist) หรืออำนวยความสะดวก (Direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ สว่น “การจัดการ” (Management) นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร (Profits) หรือกำไรสูงสุด (Maximum Profits) สำหรับผลประโยชน์ที่จะตกแก่สาธารณะ ถือเป็นวัตถุประสงค์หรือเป็นผลพลอยได้ (By Product) การบริหารบางครั้งเรียกว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึงของหน่วยงาน และ/หรือบุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น 1. การบริหารนโยบาย (Policy) 2. การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority) 3. การบริหารคุณธรรม (Morality) 4. การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) 5. การวางแผน (Planning) 6. การจัดองค์การ (Organizing) 7. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) 8. การอำนวยความสะดวก (Directing) 9. การประสานงาน (Coordinating) 10. การรายงาน (Reporting) และ 11. การงบประมาณ (Budgeting) เช่นนี้ เป็นการนำ “กระบวนการบริหาร” หรือ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า แพมส์ - โปสคอร์บ (PAMS - POSDCORB) แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย อาจให้ความหมายได้ อีกว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงานโดยครอบคลุม

เรื่องต่าง ๆ เช่น 1. การบริหารคน (Man) 2. การบริหารเงิน (Money) 3. การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) 4. การบริหารงานทั่วไป (Management) 5. การบริหารการให้บริการประชาชน (Market) 6. การบริหารคุณธรรม (Morality) 7. การบริหารข้อมูลข่าวสาร (Message) 8. การบริหารเวลา (Minute) 9. การบริหารการวัดผล (Measurement) เป็น “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า 9M นอกจากนี้แล้วยังอาจนำปัจจัยอื่นมาใช่เป็นแนวทางในการให้ความหมายได้อีก เป็นต้นว่า 4M ซึ่งประกอบด้วย การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) และการบริหารงานทั่วไป (Management) และ 5 P ซึ่งประกอบด้วย ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด ประสานงาน และประชาสัมพันธ์

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543 : 69-72) ได้ให้ความหมายการพึ่งตนเอง (self-reliance) หมายถึง ความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระมั่นคงสมบูรณ์ การพึ่งตนเองได้ มีได้ทั้งระดับปัจเจกชนและชุมชน คำว่า “ปัจเจกชนพึ่งตนเอง” หมายถึง การที่บุคคลสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระ เช่น สามารถแยกตัวออกมาต่างหากจากพ่อแม่ มีความมั่นคงในชีวิต ตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ได้ หรือสามารถขอคำแนะนำของผู้อื่นมาประกอบการตัดสินใจของตน แนวคิดการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท 5 ด้านคือ

1. การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (Technological Self – reliance) หมายถึง การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุ เช่น เครื่องมือ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีทางสังคม เช่น การวางโครงการ การจัดการมนุษย์สัมพันธ์เป็นการรู้จักใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การบำรุงรักษาให้คงสภาพดีอยู่เสมอเพื่อใช้งานเทคโนโลยี ซึ่งหมายรวมถึงของสมัยใหม่และของดั้งเดิมของท้องถิ่นที่ เรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” (Folk – Wisdom) ด้วย

2. การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economic Self-reliance) หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจที่มีความมั่นคง สมบูรณ์พูนสุขพอสมควร และให้เกิดความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน จุดสมดุลอยู่สูงพอสมควรถึงขั้นสมบูรณ์พูนสุขดังกล่าว

3. การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resource Self-reliance) ซึ่งหมายถึงสิ่งใด ๆ ที่มีอยู่โดยธรรมชาติในชุมชนหรือสามารถหามาได้จากธรรมชาติ มีความสามารถในการใช้ประโยชน์และรักษาธรรมชาติให้ดำรงอยู่ไม่ให้เกิดเสื่อมสลายไป

4. การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (Psychological Self-reliance) หมายถึง การที่สภาพจิตใจที่กล้าแข็งพร้อมที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในการหาเลี้ยงชีพ การพัฒนาชีวิตให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นในการปกครองตนเองในการป้องกันกิลเลสต์ัฒหา ไมให้โลก โกรธ หลง หรืออยากได้ อยากมี จนเกินความสามารถของตนเอง

5. การพึ่งตนเองได้ทางสังคม (Social Self-reliance) หมายถึง สภาวะการณ์ที่กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งมีความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่น มีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำกลุ่มคนเหล่านี้ปฏิบัติหน้าที่หรืออาจขอความช่วยเหลือจากภายนอกได้ เป็นกลุ่มที่มีความรู้ ความสามารถระดับหนึ่ง ติดต่อกันด้วยดีสม่ำเสมอ

Keith (1972) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotion Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

Erwin (1976 : 36) “การมีส่วนร่วมของประชาชน” คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการ ที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

Cohen and Uphoff (1977) ได้จัดลำดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย การได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอแนะ การประชุมชี้แจง การระดมความคิด ตลอดจนกำหนดกิจกรรมและวางแผนปฏิบัติ 2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติ 3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย ทรัพยากรการบริหาร และการประสานความร่วมมือ 4. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การได้รับผลการดำเนินการไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล และ 5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประกอบด้วย การออกแบบและวิธีการประเมินผล การได้รับบทบาทในการประเมินผล การได้รับรู้รายงานการประเมินผล

White (1982) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 3 มิติ มิติที่หนึ่ง คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่สอง มีส่วนร่วมเสียสละเวลาในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สาม มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน ทั้งยังได้เพิ่มเติมอีกว่า สาธารณสุขของการมีส่วนร่วมในประการที่ 4 ที่ควรนำมาพิจารณา คือการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานที่ทำได้

หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้พระราชทานความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง (สมบัติ กุสุมาวาลี, 2551: 86 – 88) ว่าเป็นปรัชญาซึ่งถึงการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อไต่ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน

จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ในการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ได้มีความพยายามของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการอธิบายความหมายเพิ่มเติมขององค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ไม่สุดโต่งเกินไป ขณะเดียวกันความพอดีนั้นก็จะต้องเป็นไปในลักษณะที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ รูวาสั่งใดควรจ่ายออกไปและสิ่งใดควรรักษาไว้ โดยพิจารณาทั้งประมาณตนและประมาณสถานการณ์ ประมาณตนให้รูวาทนเองต้องการอะไร มีความจำเป็นสำหรับตนมากแค่ไหน และในสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ต้องทำอะไรถึงจะพอเพียงกับตนเอง ซึ่งการประมาณตนเองและสถานการณ์ เพื่อวิเคราะห์หาความพอดีของตุนั้น ที่ว่าไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไปอยู่ที่ระดับใด หลายครั้งจากกระแสพระราชดำรัส กล่าวถึงสถานการณ์รอบด้านในสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจถึงระดับความพอดีของบุคคล องค์กร หรือสังคม เพราะฉะนั้นถ้าหากถามว่าความพอประมาณคือพอประมาณขนาดไหน ก็ต้องใช้การประมาณปัจจัยต่าง ๆ รอบด้านทั้งปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมเป็นเหตุผลการให้ทราบถึง “ความพอประมาณ” ในระดับพอประมาณนั้น ๆ

2. ความมีเหตุผล หมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยใช้ความเป็นกลางเที่ยงตรงปราศจากอคติ เพราะการวิเคราะห์วิจารณ์ใด ๆ ที่ได้ชื่อ ว่ามีเหตุผลแล้วนั้น สำคัญอย่างยิ่งต้องใช้ความเป็นกลาง ความไม่มีอคติ แล้วจะสามารถพิจารณาเหตุผลใดรอบด้าน และมีการตัดสินใจอย่างรอบคอบที่สุด ความมีเหตุผล ความเป็นกลาง การปราศจากอคตินั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดีคอยถ่วงน้ำหนักไม่ให้เอียงไปทางด้านใดด้านหนึ่ง ทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมถึงความเสี่ยงที่จะมีขึ้น

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล เตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน จะเห็นถึงการคล้องเกี่ยวกันอยู่ของทั้งสามห่วง กล่าวคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลก็เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างให้เกิดภูมิคุ้มกัน ในขณะที่เดียวกันการมีภูมิคุ้มกันที่ดีก็เป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ความพอประมาณ สามารถประมาณได้อย่างเหมาะสม เพราะไม่ประมาทมีการเตรียมพร้อมตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่นเดียวกับการมีภูมิคุ้มกันที่ดี อย่างเช่น ความมีสติและความสงบภายในใจอยู่เสมอ ก็ทำให้เกิดพุทธิปัญญา วิจารณ์ญาณ ในการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เพื่อตัดสินใจระดับความพอเพียงใด หลายครั้งที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชดำรัสถึงความสามัคคี ให้ยึดเหนี่ยวไว้ในยามสังคมมี

ความเปลี่ยนแปลง ความสามัคคี คือ ภูมิคุ้มกันหนึ่งที่จะช่วยให้รับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องมีเงื่อนไข 2 เงื่อนไข คือ อาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

4. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ การเรียนรู้อย่างรอบด้าน คือ การเรียนรู้อย่างตั้งแต่วิชาใจและประยุกต์หรือบูรณาการ วิชา คือ วิชาในหลักวิชาตามที่ได้ศึกษามาเป็นอย่างดี จากนั้นจึงนำมาพิจารณาให้เกิดการเข้าใจ กลายเป็น ความรู้ของตนเอง และนำไปปฏิบัติประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ การปฏิบัติใช้ความรู้จนเกิดผล ก็เป็น การเรียนรู้อย่างหนึ่ง เป็นการเรียนรู้อันผู้เรียนรู้อาจเกิดจากการจริงและจะเกิดเป็นองค์ความรู้ จึงถือว่าเป็น ความรู้ที่สำคัญยิ่งเพราะเป็นความรู้ที่เกิดจากเมื่อใช้การเรียนรู้อันให้เกิดประโยชน์ก็ได้ความรู้จากการใช้ นั้น ๆ

5. ในสวนของเงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วยความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตและคุณธรรมต่าง ๆ ที่ช่วยกำกับการดำเนินชีวิตให้อยู่ในครรลองที่เหมาะสม ไม่วางจะเป็นความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ เป็นต้น

สรุปจุดเน้นของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สมบัติ กุสุมาลี, 2551: 88 – 90) มีดังนี้

1. เน้นให้คนเข้าใจหลักพื้นฐานทางสังคมว่า “ความเปลี่ยนแปลง” คือ ความจริงแท้ทางสังคม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงถือว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจะลักษณะของสังคม ดังนั้นคนในสังคมจึงต้องรู้จักมองโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอย่างเป็นระบบ ต้องไม่มองโลกอย่างหยุดนิ่งตายตัว ต้องเข้าใจว่าทุกอย่างล้วนอยู่ภายใต้พลังพลวัตการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีตรรกะของเหตุและผลที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

2. เน้นการสร้างความพร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ เมื่อมองโลกในเชิงพลวัตแล้ว คนก็ต้องหันกลับมาถามทบทวนตนเองว่าเตรียมพร้อมตนเอง ครอบครัว ชุมชน องค์กร และประเทศชาติ ให้อาจรองรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร หากพิจารณาจากค่านิยมของตน จะเห็นได้ว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ไม่ได้ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ประเด็นสำคัญกลับอยู่ที่ว่าจะปรับตัวเปลี่ยนแปลงให้เท่าทันและมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสเหล่านั้นอย่างไร

3. เน้นการสร้างความสุข มั่นคง และความยั่งยืนระยะยาว กล่าวคือ ในการที่จะปรับตัวให้พร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้ หลักสำคัญในการเตรียมความพร้อมนี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่มองเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หรือการเอาตัวรอดในระยะสั้น ๆ หรือการแก้ปัญหาให้แต่ตัวเองเอาตัวรอดได้ แต่ไปสร้างความเสียหายให้กับภาคส่วนอื่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นเรื่องของการมองการณ์ไกล การเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งและการมีชีวิตที่ดีร่วมกันในระยะยาว

4. เน้นความพอดี พอประมาณ รู้จักตัวเอง รู้จักบริบท ในการที่จะทำให้อสังคัม ชุมชน องค์กร มีความสมดุลยั่งยืนระยะยาว คนในสังคัมจะตอง “รูเรา รูเขา” คือ รู้จักตนเอง รู้จักรากเหงาประวัติศาสตร์ ศึกษากภาพ ความสามารถ จุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง และรู้จักวิเคราะห์บริบท/สภาพแวดล้อมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบคอบ รวมทั้งรู้จักทำความเข้าใจสังคัม/ชุมชน/องค์กร ในส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเมื่อพิจารณา “ตัวเราและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง” อย่างรอบคอบแล้ว หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเนนให้เราไตร่ตรอง “ความพอประมาณ” และ “ความพอดี” กล่าวคือ รู้จักประมาณและประเมินตนเองว่า “ความพอดี พอเหมาะ พอสมควร” สำหรับ สังคัม/ชุมชน/องค์กรของเราควรจะอยู่ ณ จุดใด สิ่ง ที่ควรหลีกเลี่ยง คือ การทำอะไรมากเกินไปในทางบวกและทางลบ เช่น การทำอะไรมากเกินไปจนเกินศักยภาพและขีดรากเหงาทางสังคัม หรือการทำอะไรมากเกินไปกว่าความสามารถ ศักยภาพและความเป้นจริงของตนเอง เป้นตน

5. เน้นการมีความรู้ และควมมีคุณธรรม คนที่จะรู้จักตนเอง รู้จักสภาพแวดล้อมและรู้จัก การประมาณตนเองนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรูและมีธรรมะอยู่ในจิตใจ เจื่อนไขสำคัญที่หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงยึดถือวาเป้นหัวใจสำคัญ คือ การที่คนในสังคัม/ชุมชน/องค์กร จะต้องใช้ชีวิตและ ทำงานอยู่บนพื้นฐานของความรู้ การมีสติปัญญา และการหมั่นเรียนรู แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มากกว่าการไขแต่อารมณ์ ความรู้สึกและอคติเดิม ๆ ในการตัดสินใจ รวมทั้งคนในสังคัม/ชุมชน/องค์กร จะต้องมีความดีเป็นพื้นฐานของจิตใจ เช่น มีความพากเพียร อุตสาหะมีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีสัมมาอาชีวะ มีธรรมะในจิตใจ มีความสามัคคี เป้นตน

6 . เน้นการพึ่งตนเอง การพึ่งพิงอิงกัน และความรับผิดชอบตอสวนรวม เป้าประสงค์สำคัญ ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือ ทำให้อคน ครอบครั้ว ชุมชน องค์กร สังคัม สามารถที่จะยืนหยัด บนขาของตนเอง แม “การพึ่งตนเองได้” คือ หัวใจสำคัญ แต่การพึ่งตนเองได้ มิได้หมายความวาจะใช้ชีวิต แบบปัจเจกชนนิยม ตัวใครตัวมัน ตัดขาดความสัมพันธ์จากโลกภายนอก หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงส่งเสริม “การพึ่งตนเองแบบยั่งยืน” กล่าวคือ การสร้างความสัมพันธ์ รวมมือ ช่วยเหลือแบ่งปัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ส่งเสริมให้อคนเห็นแก่ประโยชน์ ส่วนตน (Self – interest) เป้นที่ตั้ง แต่ให้อคนค้ำค้ำอย่างยิงกับการสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมของคนที่รู้จัก รับผิดชอบและเห็นแก่ประโยชน์สวนรวม (Collective – interest) เพราะประโยชน์สวนรวม คือ สิ่งที่จะ สร้างความสงบสันติ และความผาสุกของทุกคนในสังคัมระยะยาว

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสแก่วาไทยนับตั้งแตปี พ.ศ. 2517 เป้นตนมา และถูกพูดถึงอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2540 เพื่อเป้นแนวทางการแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย ให้อสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์และ ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

เศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทต่อการกำหนดอุดมการณ์การพัฒนาของประเทศ โดยปัญญาชนในสังคมไทยหลายท่านได้รวมแสดงความคิดเห็น อย่างเช่น ศ.นพ.ประเวศ วะสี, ศ.เสนห จามริก, ศ.อภิชาติ พันธเสน, และ ศ.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา โดยเชื่อมโยงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งเคยถูกเสนอมาก่อนหน้าโดยองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนหนึ่งนับตั้งแต่พุทธทศวรรษ 2520 และได้ช่วยให้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในสังคมไทย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่น ๆ มารวมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และได้จัดทำเป็นบทความเรื่อง "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" และได้นำความกราบบังคลทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2542 โดยทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำบทความที่ทรงแก้ไขแล้วไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พัฒนาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อที่จะให้พสกนิกรชาวไทยได้เข้าถึงทางสายกลางของชีวิตและเพื่อคงไว้ซึ่งทฤษฎี ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตซึ่งอยู่ระหว่าง สังคมระดับท้องถิ่นและตลอดระดับสากล จุดเด่นของแนวปรัชญานี้คือ แนวทางที่สมดุล โดยชาติสามารถทันสมัย และก้าวสู่ความเป็นสากลได้ โดยปราศจากการต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์และการอยู่ร่วมกันของทุกคนในสังคม

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมี ความสำคัญในช่วงปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยต้องประสบปัญหาภาวะทางเศรษฐกิจและต้องการรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพ เพื่อที่จะยับยั้งในการไม่พึ่งพาผู้อื่น และพัฒนานโยบายที่สำคัญเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมี พระราชดำริว่า มันไม่ได้มีความจำเป็นที่เราจะกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ พระองค์ได้ทรงอธิบายว่า ความพอเพียงและการพึ่งตนเอง คือ ทางสายกลางที่จะป้องกันการเปลี่ยนแปลงความไม่มั่นคงของประเทศได้ เศรษฐกิจพอเพียงเชื่อว่าจะสามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมของชุมชนให้ดีขึ้นโดยมี ปัจจัย 2 อย่างคือ ปัจจัยที่ 1 การผลิตจะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างปริมาณผลผลิตและการบริโภค และปัจจัยที่ 2 ชุมชนจะต้องมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรของตนเอง ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือ

1. เศรษฐกิจพอเพียงสามารถที่จะคงไว้ซึ่งขนาดของประชากรที่ได้สัดส่วน
2. ไซเทคโนโลยี ได้อย่างเหมาะสม

วรเดช จันทรศร (2554 : 16) อธิบายสรุป เศรษฐกิจพอเพียง ไว้ว่า การดำรงชีวิตอยู่บนทางสายกลางตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งสอนให้รู้จักมองให้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง

มีความพึงพอใจในตนเอง ในสถานภาพที่เป็นอยู่อย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสังคม ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ใช้ความรู้ ใช้อย่างรอบคอบ ใช้คุณธรรมในการวางแผนดำเนินชีวิต การตัดสินใจ และการกระทำ ทั้งนี้ราษฎรอาวโส ประเวศ วะสี (2550 : 4-6) ได้อธิบายไว้ที่น่าสนใจว่า เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้แปลว่าไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ส่งออก ไม่ผลิตเพื่อคนอื่น ไม่ทำเศรษฐกิจมหภาค สิ่งเหล่านี้หลายคนอาจคิดเอาเอง พูดเอาเอง และกลัวไปเองทั้งนั้น ซึ่งคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” หมายถึงพอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการด้วยกัน ได้แก่

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2. จิตใจพอเพียง ทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรักคนอื่นไม่เป็น และทำลายมาก
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การเกษตรผสมผสาน ซึ่งได้ทั้งอาหาร ได้ทั้งสิ่งแวดล้อม และได้ทั้งเงิน
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็งจะทำให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม
5. ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติและปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง
6. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ดังนั้นเศรษฐกิจจึงควรสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากฐานทางวัฒนธรรมจึงจะมั่นคง เช่น เศรษฐกิจของจังหวัดตราด ขณะนี้ไม่กระทบกระเทือนจากพองสบู่แตก ไม่มีคนตกงาน เพราะอยู่บนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เอื้อต่ออาชีพการทำสวนผลไม้ ทำการประมง และการท่องเที่ยว
7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่ขู่วาบวาบ เดี่ยวจวนเดี่ยวรวยแบบกะทันหัน เดี่ยวตกงานไม่มีกิน ไม่มีใช้ ถ้าเป็นแบบนั้นประสาทมนุษย์คงทนไม่ไหวต่อความผันผวนที่เร็วเกิน จึงสุขภาพจิตเสีย เครียด เพี้ยน รุนแรง ฆ่าตัวตาย ตัดยา เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจึงทำให้สุขภาพจิตดี เมื่อทุกอย่างพอเพียง ก็เกิดความสมดุล ความสมดุล คือ ความเป็นปกติและยั่งยืน ซึ่งเราอาจเรียกเศรษฐกิจพอเพียงในชื่ออื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจสมดุล เศรษฐกิจบูรณาการ หรือเศรษฐกิจศีลธรรม

อภิชัย พันธเสน (2539) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เป็นเพียงการประหยัด แต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้ แม้ในโลกโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงปรับปรุงพระราชทาน เป็นที่มาของนิยาม “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านช่องทางต่าง ๆ อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย “พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” บนเงื่อนไข “ความรู้ และคุณธรรม”

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจัดได้ว่าเป็น “ข้อเสนอในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวทางของพุทธธรรมอย่างแท้จริง” ทั้งนี้เนื่องจากในพระราชดำรัสหนึ่ง ได้ให้คำอธิบายถึงเศรษฐกิจพอเพียงว่า “คือความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมาก และต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น”

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนงานนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1. แผนงานยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2560 โดยกำหนดให้มี คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติกำหนดวิธีการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2560 คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ รวม 6 คณะ อันประกอบด้วยคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ตลอดจนได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวางเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทย

บรรลุนิยามที่ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

การพัฒนาประเทศไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมา ได้ส่งผลให้ประเทศมีการพัฒนาในทุกมิติทั้งในด้านเศรษฐกิจที่ประเทศไทยได้รับการยกระดับ เป็นประเทศในกลุ่มบนของกลุ่มประเทศระดับรายได้ปานกลาง ในด้านสังคมที่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชน ส่งผลให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการเป็นประเทศยากจน และในด้านสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในความหลากหลายเชิงนิเวศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีความท้าทายต่อการพัฒนาที่สำคัญ อาทิ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 2560 ที่ร้อยละ 3.9 ถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าศักยภาพ เมื่อเทียบกับร้อยละ 6.0 ต่อปีในช่วงเวลาเกือบ 6 ทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีสาเหตุหลักจากการชะลอตัวของการลงทุนภายในประเทศและสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ยังไม่ฟื้นตัวได้เต็มที่ โครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ภาคบริการและภาคเกษตรมีผลผลิตภาพการผลิตในระดับต่ำ ขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ประกอบกับแรงงานไทยยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพและสมรรถนะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ นอกจากนี้ ศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัยยังคงเป็นปัจจัยท้าทายสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แม้ว่าการเข้าถึงระบบบริการสาธารณะ การศึกษา บริการสาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ และการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ ของคนไทยมีความครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องคุณภาพการให้บริการที่มีมาตรฐานแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่ทำให้ประเทศไทยยังคงมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ ขณะที่ปัญหาด้านความยากจนยังคงเป็นประเด็นท้าทายในการยกระดับการพัฒนาประเทศให้ประชาชนมีรายได้สูงขึ้นและแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันการวางกลยุทธ์ระยะยาวในการฟื้นฟูการใช้และการรักษาทรัพยากร อย่างบูรณาการเพื่อการพัฒนาประเทศที่ผ่านมายังขาดความชัดเจน ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศยังมีปัญหาการใช้อย่างสิ้นเปลืองและเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ การพัฒนาประเทศขาดความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของประชาชน ขณะที่ความมั่นคงภายในประเทศยังมีหลายประเด็นที่ต้องเสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็ง ลดความขัดแย้งทางความคิดและอุดมการณ์ที่มีรากฐานมาจากความเหลื่อมล้ำ ความไม่เสมอภาค การขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมือง ตลอดจนส่งเสริมคนในชาติให้ยึดมั่นสถาบันหลักเป็นศูนย์รวมจิตใจให้เกิดความรักและความสามัคคี ในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานและวัยเด็กที่ลดลงและประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ มีความท้าทายมากขึ้น ทั้งในส่วนของเสถียรภาพทางการเงินการคลังของประเทศในการจัดสวัสดิการเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น การลงทุนและการออม การเจริญเติบโตทาง

เศรษฐกิจของประเทศ ความมั่นคงทางสังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นประเด็นท้าทายต่อการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว

แม้ว่าประเทศไทยจะมีตำแหน่งที่ตั้งที่สามารถเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงในภูมิภาคและเป็นประตูสู่เอเชีย แต่การที่มีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศทำให้ปัญหาด้านเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านยังคงเป็นความท้าทายด้านความมั่นคงในอนาคต นอกจากนี้ประเทศไทยยังคงต้องให้ความสำคัญกับปัญหาด้านความมั่นคงอื่น ๆ ที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติที่อาจเป็นประเด็นท้าทายต่อการสร้างบรรยากาศความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนกับประชาชน ซึ่งรวมถึงการสร้างความสามัคคีของคนในชาติที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประชากรไทยที่มีแนวคิดและความเชื่อที่แตกต่างกันอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การขยายอิทธิพลและการเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจ ที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจหรือเกิดการย้ายขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตขณะที่องค์กรที่ไม่ใช่รัฐ อาทิ องค์กรระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติจะมีบทบาทมากขึ้นในการกำหนดกฎ ระเบียบ ทิศทางความสัมพันธ์ และมาตรฐานสากลต่าง ๆ ทั้งในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ รวมทั้งการรวมกลุ่มเศรษฐกิจและการเปิดเสรีในภูมิภาคที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงในทุกระบบ อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านอาชญากรรมข้ามชาติและเศรษฐกิจนอกระบบ รวมทั้งปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์และการลักลอบเข้าเมือง ในทางกลับกันความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดจะก่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างพลิกผัน อาทิ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ หุ่นยนต์และโดรน เทคโนโลยี พันธุกรรมสมัยใหม่และเทคโนโลยีทางการเงิน ซึ่งตัวอย่างแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดเหล่านี้ คาดว่าจะเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักที่ช่วยให้เศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มที่จะกลับมาขยายตัวได้เข้มแข็งขึ้น แนวโน้มสำคัญที่จำเป็นต้องมีการติดตามอย่างใกล้ชิด อาทิ การรวมกลุ่มทางการค้าและการลงทุนที่จะมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น การแข่งขันที่คาดว่าจะรุนแรงขึ้น ในการเพิ่มผลิตภาพและสร้างความหลากหลายของสินค้าและบริการที่ตอบโจทย์รูปแบบชีวิตใหม่ ๆ นอกจากนั้น ประเทศไทยคาดว่าจะเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี 2574 จะก่อให้เกิดโอกาสใหม่ ๆ ในการตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคนสูงวัยที่จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการคาดการณ์ว่าครอบครัวไทยจะมีขนาดเล็กลงและมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ประชากรในประเทศไทยจะมีช่วงอายุที่แตกต่างกันและจะมีกลุ่มคนช่วงอายุใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของประชากรให้มีคุณภาพและการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการผลิตและบริการของประเทศจะเป็นความท้าทายสำคัญในระยะต่อไป ในขณะที่เดียวกันโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย อาจทำให้เกิดความต้องการแรงงานต่างชาติเพิ่มมากขึ้นเพื่อทดแทนจำนวนแรงงานไทยที่ลดลง ซึ่งปัจจัยด้านการเปิดเสรีในภูมิภาคและความก้าวหน้าของ

การพัฒนาาระบบคมนาคมขนส่งในภูมิภาคจะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานและการย้ายถิ่นมีความสะดวกมากขึ้น และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชากรเข้าออกประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรที่มีศักยภาพซึ่งมีแนวโน้มในการเคลื่อนย้ายไปเรียนหรือ ทำงานในทั่วทุกมุมโลกสูงขึ้น ทั้งนี้ การย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น จึงอาจจะเป็นไปได้ที่ประเทศไทยจะยังคงเป็นประเทศผู้รับของประชากรจากประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่ประชากรไทยโดยเฉพาะแรงงานทักษะอาจมีแรงจูงใจในการย้ายถิ่นไปยังประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ดีกว่าอาจทำให้การแย่งชิงแรงงานมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งจะยิ่งทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมไทย นอกจากนี้ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคาดว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งในเชิงความผันผวน ความถี่ และขอบเขตที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนระบบผลิตทางการเกษตรที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกับความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ ขณะที่ระบบนิเวศต่าง ๆ มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง และมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงในการสูญเสียความสามารถในการรองรับความต้องการของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามระดับความรุนแรงของผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกและความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศต่าง ๆ ดังกล่าวที่แต่ละประเทศจะต้องเผชิญจะมีความแตกต่างกันทำให้การเป็นสังคมสีเขียว การรักษาและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการจะได้รับความสำคัญ และความสนใจจากนานาประเทศรวมทั้งประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก รวมถึงการสร้างสมดุลความมั่นคงด้านพลังงานและอาหารมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น กฎระเบียบและข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมจะมีความเข้มข้นและเข้มงวดขึ้น โดยกรอบการพัฒนาตามข้อตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่สำคัญ เช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและบันทึกความตกลงปารีส จะได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น แนวโน้มเหล่านี้จะก่อให้เกิดความท้าทายต่อการพัฒนาประเทศในหลายมิติทั้งในส่วนของการทำงานและอาชีพ สาขาการผลิตและบริการใหม่ ๆ ความมั่นคงของประเทศอันเกิดจากภัยคุกคามและความเสี่ยงด้านอื่น ๆ ที่ซับซ้อนขึ้น อาชญากรรมไซเบอร์รูปแบบการก่อสงครามที่ใช้เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและรวดเร็วของผู้คน เงินทุน ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้เทคโนโลยี และสินค้าและบริการ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รวดเร็วและคาดการณ์ได้ยาก การเกิดขึ้นของโรคระบาด และโรคอุบัติใหม่ที่จะส่งผลให้การเฝ้าระวังด้านการสาธารณสุขในประเทศ มีความสำคัญมากขึ้น อาจนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นได้หากไม่มีมาตรการ ที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและรองรับผลกระทบต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งรวมถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบพลิกผันที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการเข้าถึงเทคโนโลยีโครงสร้างพื้นฐานและองค์ความรู้สมัยใหม่ มีระดับความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มประชากรต่าง ๆ โดยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมดังกล่าวจะส่งผลต่อการจ้างงานและอาชีพที่จะมีรูปแบบและลักษณะงานที่เปลี่ยนไป มีความต้องการ

แรงงาน ที่มีสมรรถนะสูงเพิ่มมากขึ้น หลายอาชีพอาจหายไปจากตลาดงานในปัจจุบันและบางอาชีพจะถูกทดแทน ด้วยระบบอัตโนมัติโดยเฉพาะอาชีพที่ต้องการทักษะระดับต่ำ ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคง และคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ปรับตัวไม่ทันหรือขาดความรู้และทักษะที่ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป กระแสโลกาภิวัตน์ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาขยายความเป็นเมือง วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศที่อาจจะมีผลกระทบรุนแรงมากขึ้น ซึ่งปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวจะส่งผลให้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จากปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ข้างต้น เห็นได้ว่าบริบทและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูงและมีความซับซ้อนหลากหลายมิติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศอย่างมาก ดังนั้นการพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติและทุกด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง มีความร่วมมือในลักษณะประชารัฐจากภาคส่วนต่าง ๆ ในรูปแบบของหุ้นส่วนการพัฒนาที่เป็นการดำเนินงานอย่างบูรณาการ เนื่องจากทุกมิติการพัฒนามีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน โดยประเทศไทยจำเป็นต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้สมรรถนะและทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถรู้เท่าทันและปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง กฎเกณฑ์ และกติกาใหม่ ๆ และมาตรฐานที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบ และปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน ทั้งในส่วนของการเรียนการสอน และการพัฒนาทักษะฝีมือที่สอดคล้องกันกับการพัฒนาของคนในแต่ละช่วงวัย ระบบบริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถ ยกระดับเป็นเจ้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมก้าวทันโลก จากการต่อยอดการพัฒนาบนพื้นฐานนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 ส่งผลให้เกิดการสร้างห่วงโซ่มูลค่าทางเศรษฐกิจในทั้งภาคอุตสาหกรรมภาคเกษตรและภาคบริการ กระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกภาคส่วน นอกจากนี้ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลความมั่นคงด้านพลังงานและอาหาร การรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายเชิงนิเวศ การส่งเสริมการดำเนินชีวิตและธุรกิจ และการพัฒนา และขยายความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่องที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมกับการมีข้อกำหนดของรูปแบบและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้พื้นที่ที่ชัดเจน ขณะที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์ กฎหมาย ระบบภาษีต้องมีกลยุทธ์การพัฒนาที่สามารถอำนวยความสะดวก และส่งเสริมให้ประเทศมีศักยภาพการแข่งขันที่สูงขึ้น และสามารถใช้จุดแข็งในเรื่องตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศมากขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญของการรวมกลุ่มความร่วมมือกับนานาประเทศในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อกระชับและสร้างสัมพันธ์ไมตรีเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูต ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างพลังทางเศรษฐกิจและรักษาความมั่นคงของประเทศ โดยจำเป็นต้องสร้างความพร้อมใน

การที่จะยกระดับมาตรฐานและมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกติกาสากลในด้านต่าง ๆ ขณะเดียวกันประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งให้มีการปฏิรูประบบราชการและการเมืองเพื่อให้เกิดการบริหารราชการที่ดีและมีเสถียรภาพทางการเมือง มีการส่งเสริมคนในชาติให้ยึดมั่นสถาบันหลักเป็นศูนย์รวมจิตใจเพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี และลดความขัดแย้งภายในประเทศ โดยที่นโยบายการพัฒนาต่าง ๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับโครงสร้างและลักษณะพฤติกรรมของประชากรที่อาจจะมีแตกต่างจากปัจจุบันมากขึ้น ดังนั้นภายใต้เงื่อนไขโครงสร้างประชากร โครงสร้างเศรษฐกิจ สภาพสังคม สภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการวางแผนการพัฒนาที่รอบคอบและครอบคลุม อย่างไรก็ตามหลายประเด็นพัฒนาเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการปรับตัวซึ่งจะต้องหยั่งรากลึกลงไปถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง การขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประเทศเจริญก้าวหน้าไปในอนาคตจึงจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ในระยะยาวที่ต้องบรรลุ พร้อมทั้งแนวยุทธศาสตร์หลักในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างบูรณาการบนพื้นฐานประชารัฐเพื่อยกระดับจุดแข็งและจุดเด่นของประเทศและปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนและจุดด้อยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นเป้าหมายใหญ่ในการขับเคลื่อนประเทศและถ่ายทอดไปสู่แผนในระดับอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับยุทธศาสตร์ภารกิจและพื้นที่ซึ่งรวมถึงพื้นที่พิเศษต่าง ๆ อาทิ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อให้การพัฒนาประเทศสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองต่อต่อผลประโยชน์แห่งชาติอันได้แก่ การมีเอกราชอธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศ มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความเข้มแข็งเป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคงเป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคีสามารถ

ผืนที่กำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคงของอาหาร พลังงานและน้ำ มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ความมั่งคั่ง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน จนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติไม่มีประชาชนที่อยู่ในภาวะความยากจน เศรษฐกิจในประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศเพื่อให้สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนมีการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคตเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป และประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีโลก มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย เป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาค ทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ เพื่อให้เป็นพลังในการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ได้แก่ ทุนมนุษย์ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รวยได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้การรักษา และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดีไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติมี ความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความ เอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศคือ “ประเทศไทยมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาส มีความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย

1. ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
2. ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้

3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
4. ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
5. ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ
6. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการพัฒนากระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาเทคโนโลยีที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์สามารถ “รู้รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานระบบสวัสดิการและกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยแต่ละยุทธศาสตร์มีเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติสังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน และมีตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่

2.1 “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศ ในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่

2.2 “ปรับปรุงจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต

2.3 “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดีรวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมาย การพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารีมีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง

4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนา ที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบต่อสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทย ทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์และสร้าง จิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามหลักนิติธรรม

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็นแผนพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560 - 2564) ซึ่งแปลงยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงมุ่งเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกรอบวิสัยทัศน์และเป้าหมายอนาคตประเทศไทยในปี 2579 ซึ่งกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี เป็นกรอบที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งตอบสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดภายใต้ระยะเวลา 5 ปี ต่อจากนี้ ไปพิจารณาจากการประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาทั้งจากภายนอกและภายในประเทศที่บ่งชี้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศ และการสะท้อนถึงโอกาสและความเสี่ยงในการที่จะผลักดันขับเคลื่อนให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ บรรลุผลได้ในระยะเวลา 5 ปีแรกของ

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ทั้งนี้โดยได้คำนึงถึงการต่อยอดให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่องภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับต่อ ๆ ไป ดังนั้น การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายรวมของการพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาพและสุขภาพที่ดี ครอบครัวยุติธรรม ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

3. เพื่อให้เศรษฐกิจเข้มแข็งแข่งขันได้ มีเสถียรภาพ และมีความยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานใหม่โดยการใช้นวัตกรรมที่เข้มข้นมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากและสร้างความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร และน้ำ

4. เพื่อรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

5. เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ทันสมัย และมีการทำงานเชิงบูรณาการของภาคีการพัฒนา

6. เพื่อให้มีการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคโดยการพัฒนาภาคและเมืองเพื่อรองรับการพัฒนาระดับฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานการผลิตและบริการใหม่

7. เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยง (Connectivity) กับประเทศต่าง ๆ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้ประเทศไทยมีบทบาทนำและสร้างสรรค์ในด้านการค้า การบริการ และการลงทุนภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก

ภายใต้เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนาดังกล่าว ในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ไป ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่ โดยจะต้องปฏิรูปและปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ปัญหารากฐานสำคัญที่เป็นจุดอ่อนและข้อจำกัดของประเทศที่สั่งสมมานาน ในขณะที่เดียวกันก็ดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อที่จะใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและจุดเด่นของประเทศให้เกิดผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่ จำเป็นต้องวางระบบ การบริหารจัดการความเสี่ยงและการสร้างระบบภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม รวมทั้งวางรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการพัฒนาในระยะยาว ทั้งนี้จุดเน้นและประเด็นหลักที่เป็นหัวใจของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นั้น ให้ความสำคัญกับประเด็นร่วมและประเด็นบูรณาการสำคัญที่ต้องนำมาประกอบการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณและการถ่ายทอดลงในรายละเอียดสำหรับการติดตามประเมินผลการปฏิบัติ เพื่อให้การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติเกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างจริงจัง ดังนี้

1. การพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้เป็นปัจจัยขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศในทุกด้าน โดยที่ในช่วงต่อจากนี้ไปจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี และรูปแบบการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งวิถีชีวิต ของผู้คนในสังคมทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวร รวดเร็ว และการพัฒนาต่อยอด นวัตกรรมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมขีดความสามารถของมนุษย์ ซึ่งจะส่งผลให้ผลผลิตการผลิตสูงขึ้น ช่วยขยายฐานรายได้จากผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ และช่วยลดต้นทุน ทั้งนี้ท่ามกลางการแข่งขันในตลาดโลกที่สูงขึ้นและ การแข่งขันจากประเทศที่มีค่าแรงต่ำกว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จะมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมไม่ว่าจะเป็น นวัตกรรมในผลิตภัณฑ์หรือด้านกระบวนการผลิตเพื่อใช้ประโยชน์ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และบริการ โดยให้ความสำคัญทั้งกับผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีแบบซับซ้อน และ/หรือการใช้นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาสินค้าและบริการทั้งในระดับพื้นฐานจนถึงระดับสูง ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง อาทิ การเพิ่มมูลค่าผลผลิตจากการปรับเปลี่ยนตำแหน่งในสายการผลิตไปทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ให้มูลค่าเพิ่มสูงกว่าโดยจะให้ความสำคัญกับการย้อนกลับไปเริ่มทำกิจกรรมอื่นในห่วงโซ่มูลค่าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงมากขึ้น เช่น ในขั้นตอนของการพัฒนาหรือออกแบบสินค้า การวิจัยและพัฒนาและการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมถึงการก้าวไปข้างหน้าเพื่อทำกิจกรรมประเภทการพัฒนาตลาด โลจิสติกส์ และการสร้างตราสินค้า ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้มูลค่าเพิ่มสูงกว่าในขั้นตอนการผลิตและการประกอบสินค้าที่ให้มูลค่าเพิ่มต่ำที่สุด ทั้งนี้โดยมีแนวทางหลักในการผลักดันการพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้ คือการกำหนดวาระการวิจัยแห่งชาติ (National Research Agenda) ให้มีจุดเน้นที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับสาขาเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และ การใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมบูรณาการ โดยส่งเสริมความร่วมมือและการเป็นหุ้นส่วนของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชนในทุกสาขาการผลิตและบริการ รวมทั้งชุมชน ในการสร้างสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบของระบบการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมให้เข้มแข็งและต้องบูรณาการการวิจัย และพัฒนากับการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และการพัฒนานวัตกรรม โดยต้องกำหนดวาระการวิจัยของประเทศที่สอดคล้องกับสาขาเป้าหมายหรือประเด็นการพัฒนาทางสังคมที่สำคัญ ๆ ซึ่งเป็นความต้องการของตลาดและสังคม และภาคเอกชนจะต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมที่เข้มแข็งในทุกขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการวิจัย การพัฒนา การนำผลการวิจัยและการพัฒนาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และการพัฒนานวัตกรรม โดยการสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อการวิจัย องค์กรความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านแนวคิด และทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็น ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงการใช้นวัตกรรมในการตอบโจทย์การพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนชุมชนในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ และการสร้างสังคมคุณภาพ

2. การเตรียมความพร้อมของประเทศในด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 5 ปีนี้ต้องมุ่งเน้นในเรื่องสำคัญ ดังนี้

2.1 การสนับสนุนการวิจัยพัฒนา การดัดแปลงและต่อยอดการพัฒนาเทคโนโลยี ยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสาขาการผลิตและบริการเดิมและต่อยอดไปสู่ความเป็นอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและการผสมผสานเทคโนโลยี อาทิ กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบ เครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว และกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง

2.2 การพัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี (Technopreneur) รวมทั้งเชื่อมโยงระหว่างภาคการผลิตที่เป็นกลุ่มใหญ่ของประเทศ ได้แก่ เกษตรกรรายย่อย วิชากิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กับสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา เพื่อให้สามารถเข้าถึงและนำผลงานวิจัยพร้อมใช้มาต่อยอดใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยดำเนินการควบคู่กับการส่งเสริมสังคม ผู้ประกอบการที่ผลิตได้ขายเป็น

2.3 การพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ให้ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเร่งสร้างและพัฒนาบุคลากรวิจัยในสาขา STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics) และส่งเสริมห้องปฏิบัติการวิจัยของภาคเอกชนที่ได้ มาตรฐานและในแขนงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพในการสร้างนวัตกรรมของประเทศในอนาคต เช่น สาขาวิทยาการรับรู้ ชีววิทยาเชิงสังเคราะห์ เซลล์ต้นกำเนิด เป็นต้น

2.4 การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน/ชุมชน เพื่อร่วมพัฒนานวัตกรรมทางสังคมให้เป็นการลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส อาทิ เทคโนโลยีเพื่อผู้สูงอายุ อุปกรณ์ช่วยผู้พิการ

2.5 การปรับกลไกระบบวิจัยและพัฒนาของประเทศทั้งระบบ ทั้งกลไก การให้ทุนวิจัย การสร้างเครือข่ายวิจัย กระบวนการวิจัย การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการประเมินผลโครงการวิจัย โดยต้องมุ่งเน้นการประสานพลังและศักยภาพของนักวิจัยในสาขาต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคเอกชนในการยกระดับศักยภาพทางเทคโนโลยีได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ

3. การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้างประชากรสังคมสูงวัยสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุด

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2558 และเกิดการขาดแคลนแรงงานผลิตภาพแรงงานต่ำ คุณภาพคนยังมีปัญหาในทุกช่วงวัยและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกันตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ แรงงานมีปัญหาทั้งในเรื่อง ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพโดยที่จำนวนไม่น้อยต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการดำเนินชีวิต เป็นต้น ดังนั้น จุดเน้นการพัฒนาคนที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีดังนี้

3.1 การพัฒนากลุ่มเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

3.2 การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม คนไทยในทุกช่วงวัยเป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม

3.3 การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม เช่น เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นพัฒนาทักษะการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์รวมทั้ง การให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน วัยแรงงานเน้นการสร้างความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดงานทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ทักษะการประกอบอาชีพอิสระ วัยสูงอายุเน้นพัฒนาทักษะที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์

3.4 การเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใน กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคตอย่างสำคัญ

3.5 การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับและยกระดับการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปรับระบบการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และพัฒนาระบบที่วิภาคหรือสหกิจศึกษาให้เอื้อต่อการเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

3.6 การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพดี เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพและการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ในการดูแลสุขภาพ การพัฒนารูปแบบการออกกำลังกายและโภชนาการที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย การใช้มาตรการทางกฎหมายและภาษีในการควบคุมและส่งเสริมอาหารและผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ

การสร้างกลไกในการจัดทำนโยบาย สาธารณะที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพที่จะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

4. การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ไป ยังต้องมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพบริการทางสังคมให้ทั่วถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาและสาธารณสุข รวมทั้งการปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ ต่อเนื่องจากที่ได้ผลักดันในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และมุ่งเน้นมากขึ้นในเรื่องการเพิ่มทักษะแรงงานและการใช้นโยบายแรงงานที่สนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพแรงงานและเสริมสร้างรายได้สูงขึ้น ประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ มีดังนี้

4.1 การสร้างโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด โดยการจัดการของภาครัฐที่มีคุณภาพทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข ให้กับผู้ที่ด้อยโอกาสและผู้ที่ยากไร้ในพื้นที่ห่างไกล การจัดสรรที่ดินทำกินอย่างมีเงื่อนไขเพื่อป้องกันการเปลี่ยนมือผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินให้แก่กลุ่มคนจน ในภาคเกษตรที่ไร้ที่ดินทำกิน การพัฒนาทักษะของกลุ่มเป้าหมายให้สามารถประกอบอาชีพและมีรายได้ การพัฒนาระบบการประกันภัยพิบัติ ผล การจัดตั้งธนาคารที่ดิน และการพัฒนาองค์กรการเงินฐานราก

4.2 การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือที่เชื่อมโยงการเพิ่มผลิตภาพสำหรับประชากรกลุ่มร้อยละ 40 รายได้ต่ำสุด ผู้ด้อยโอกาส สตรี และผู้สูงอายุ อาทิ การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาองค์กรการเงินฐานรากและการเข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างอาชีพ และการสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัยการผลิตคุณภาพดีที่ราคาเป็นธรรม และในขณะเดียวกันก็ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณเชิงพื้นที่และบูรณาการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

4.3 การกระจายการจัดบริการภาครัฐให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในด้านการศึกษา สาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดสวัสดิการ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากร ให้มีการกระจายตัวอย่างเป็นธรรม สร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ รวมทั้งการปรับกฎหมายกฎระเบียบให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม

4.4 การสร้างชุมชนเข้มแข็งให้เป็นพลังร่วมทางสังคมในการสนับสนุนการพัฒนาและพร้อมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา โดยส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน การสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนเพื่อยกระดับทักษะของคนในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนจัดสวัสดิการและบริการ ในชุมชน และผลักดันกลไกการกระจายที่ดินทำกินและการบริหารจัดการที่ดินของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย รวมถึงการมีสิทธิในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่

5. การปรับโครงสร้างการผลิตและการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในแต่ละช่วงของ ห่วงโซ่มูลค่า โดยการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับปัจจัยพื้นฐานและทุนทางเศรษฐกิจให้สนับสนุนการเพิ่มศักยภาพของฐานการผลิตและฐานรายได้เดิม และสร้างฐานการผลิตและรายได้ใหม่ให้กับระบบเศรษฐกิจ และยกระดับห่วงโซ่มูลค่าด้วยการใช้เทคโนโลยีวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมการผลิตที่

เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมทั้งยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ สร้างสังคมผู้ประกอบการที่มีทักษะในการทำธุรกิจทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี พัฒนาพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพและพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้าสู่การเป็นประเทศรายได้สูงในอนาคต

6. การปรับระบบการผลิตการเกษตรให้สอดคล้องกับพันธกรณีในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและศักยภาพของพื้นที่รวมทั้งสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการเกษตร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรชีวภาพ (Bio Based) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรมีความปลอดภัย ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อมของประเทศ เน้นการพัฒนาระบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืนและการขยายโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่ทำกินของเกษตรกร ส่งเสริมการรวมกลุ่มทางการเกษตรจากกิจการเจ้าของคนเดียวเป็นการประกอบการในลักษณะ สหกรณ์ ห้างหุ้นส่วน และบริษัทเพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด ลดการทำงานตำระดับ และสามารถใช้เทคโนโลยีการผลิตในระดับที่เหมาะสม รวมทั้งใช้กลไกตลาดในการป้องกันความเสี่ยง

7. การเพิ่มศักยภาพฐานการผลิตและบริการเดิมและการต่อยอดไปสู่ฐานการผลิต และโดยใช้เทคโนโลยีที่เข้มข้นและนวัตกรรม วางรากฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมสำหรับอนาคตทั้ง ในด้านการเตรียมคนและโครงสร้างพื้นฐาน สร้างระบบกลไกและเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงความร่วมมือของภาคธุรกิจในลักษณะคลัสเตอร์

8. การส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจกระแสใหม่ อาทิ เศรษฐกิจดิจิทัล เศรษฐกิจฐานชีวภาพ เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และการพัฒนาวิสาหกิจตั้งใหม่ (Start Up) และวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมถึงการสร้างสังคมผู้ประกอบการเพื่อต่อยอดฐานการผลิตและบริการและฐานเดิมและสร้างฐานใหม่

9. การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโตและสนับสนุนภาคการผลิตเน้นการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสมดุล และยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศและศักยภาพของพื้นที่รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมกีฬาให้ครอบคลุมทุกมิติและครบวงจรทั้งการผลิตและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

10. การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภาคการผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าในทางเศรษฐกิจ ขยาย ฐานเศรษฐกิจให้กว้างขึ้นและต่อยอดห่วงโซ่การผลิตให้เข้มแข็งขึ้น โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต และนำผลการวิจัยและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องมาใช้ประโยชน์ในการสร้างผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ที่หลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ และโทรคมนาคมในกรอบความร่วมมือ อนุภูมิภาคภายใต้แผนงาน GMS, ACMECS, IMT-GT, JDS และ BIMSTEC และภูมิภาคอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกและ

ลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ โดยพัฒนาความเชื่อมโยงตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนให้มีความต่อเนื่องและเป็นโครงข่ายที่สมบูรณ์ พัฒนารูปแบบและบริการการขนส่งและโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล ปรับปรุงกฎระเบียบการขนส่งคนและสินค้าที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาบุคลากรในธุรกิจการขนส่งและบริการโลจิสติกส์ และเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่ชายแดน เขตเศรษฐกิจชายแดนตลอดจนเชื่อมโยงระบบการผลิตกับพื้นที่ตอนในของประเทศ

11. การพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อม ขนาดเล็กและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อขยายฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความครอบคลุมมากขึ้น เป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับกลุ่มต่างๆ ในสังคม โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาและส่งเสริมสังคมผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการที่ผลิตได้และขายเป็น

12. การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน เร่งแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษที่เกิดจากการผลิตและการบริโภค พัฒนาระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสเป็นธรรม ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างมากขึ้น ต้องเร่งเตรียมความพร้อมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศรวมทั้ง บริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ

13. การฟื้นฟูพื้นฐานด้านความมั่นคงที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติของผู้มีความเห็นต่างทางความคิด และอุดมการณ์บนพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และการเตรียมการรับมือกับอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะ 20 ปีข้างหน้า

14. การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและการสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย ในระบบการบริหารจัดการภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านระบบการบริหารงานและบุคลากร ในส่วนการบริหารจัดการภาครัฐให้โปร่งใส มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ ตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ และแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสม ระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น

15. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ของประเทศเพื่อขยาย ขีดความสามารถและพัฒนาคุณภาพการให้บริการเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจหลัก และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกกลุ่มในสังคม สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคและในอาเซียนอย่างเป็นระบบโดยมีโครงข่ายเชื่อมโยงภายในประเทศที่สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจต่าง ๆ การพัฒนาระบบบริหารจัดการและการกำกับดูแลให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลเพื่อ

เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน และการคุ้มครองผู้บริโภค การพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ และการพัฒนาผู้ประกอบการ ในสาขาโลจิสติกส์และหน่วยงานที่มีศักยภาพไปทำธุรกิจในต่างประเทศ

16. การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ โดยเร่งดำเนินการในประเด็นท้าทาย ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานการผลิตและบริการใหม่ที่สร้างรายได้สำหรับประชาชนในภาค การพัฒนาเมืองให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่บริเวณ ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้รองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมแห่งอนาคตอย่างมีสมดุล และการบริหารจัดการพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เจริญเติบโตและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคและเมืองให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

17. การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศให้เข้มข้นและส่งผลต่อการพัฒนาอย่างเต็มที่ โดยในระยะเวลา 5 ปี ต่อจากนี้ไปจะมุ่งเน้นการผลักดันให้ความเชื่อมโยงด้านกฎระเบียบและในเชิงสถาบันมีความคืบหน้าและชัดเจนในระดับปฏิบัติการและในแต่ละจุดพื้นที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศ รวมทั้งการผลักดันการลดการใช้มาตรการที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษีในการกีดกันการค้าการลงทุนระหว่างกัน ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพที่ต้องเชื่อมโยงเครือข่ายภายในประเทศและต่อเชื่อมกับประเทศเพื่อนบ้าน และการเตรียมความพร้อมให้ประเทศไทยเป็นประตูไปสู่ภาคตะวันตก และตะวันออกของภูมิภาคเอเชีย ตลอดจนมุ่งเน้นการต่อยอดจากความเชื่อมโยงเชิงกายภาพสู่การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและชุมชนตามแนวระเบียงเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการกระจายความเจริญในการพัฒนาชุมชน จังหวัดและเมืองตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ รวมถึงพื้นที่เชื่อมโยงอื่นภายในประเทศ ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยต้องดำเนินยุทธศาสตร์ในเชิงรุกในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศทั้งในส่วนที่จะทำให้เกิดการเชื่อมต่อห่วงโซ่มูลค่าในอาเซียนที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเพื่อขยายโอกาสด้านการค้าและการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศ CLMV และ อาเซียน รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือของอาเซียนกับกลุ่มประเทศนอกกลุ่ม อาเซียน รวมทั้งเพิ่มบทบาทของไทยในเวทีโลก ด้วยการส่งเสริมบทบาทที่สร้างสรรค์ของไทยในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ รวมทั้งการสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

18. การส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Outward Investment) โดยพัฒนาผู้ประกอบการโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถพัฒนาธุรกิจร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม พัฒนาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและการสนับสนุนการดำเนินงานของสภาธุรกิจภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ และสนับสนุนแหล่งเงินทุน และ แหล่งข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับฐานการผลิตในต่างประเทศ

19. การปรับปรุงภาคการเงินของไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและให้สามารถแข่งขันได้ ซึ่งภาครัฐต้องเร่งปรับปรุงกฎระเบียบในการกำกับดูแลภาคการเงินเพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันและการให้บริการต่อผู้บริโภคและภาคธุรกิจเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม รวมทั้งการกำกับดูแลที่สามารถป้องกันความเสี่ยงจากความเชื่อมโยงทางการเงินและกระแสการเคลื่อนย้ายของเงินทุนที่จะมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปและมีปริมาณธุรกรรมที่มากขึ้น ในขณะเดียวกันสนับสนุนการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้อย่างเข้มข้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการเข้าถึงการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินเพื่อการระดมทุนมาใช้สนับสนุนการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ ขยายการเข้าถึงบริการทางการเงิน เพื่อให้ภาคธุรกิจและประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างทั่วถึง ในต้นทุนที่เหมาะสมรวมถึงการพัฒนากลไกการการเงินฐานราก

20. การปฏิรูปด้านการคลังและงบประมาณ ประกอบด้วย การขยายฐานภาษี การปรับระบบการจัดทำค่าของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การจัดทำงบประมาณบูรณาการทั้ง เชิงประเด็น พัฒนาและเชิงพื้นที่ การติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ และกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียม และลดความซ้ำซ้อนของสิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการสังคม รวมทั้งสร้างความยั่งยืนทางการคลังของระบบการคุ้มครองทางสังคม ได้แก่ การปรับปรุงระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ การปรับปรุงระบบประกันสุขภาพ เพื่อลดภาระการพึ่งพารายได้จากรัฐบาล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมบัติ กุสุมาวลี (2550) (อ้างถึงในศูนย์วิจัยและพัฒนาด้านอาชีวศึกษา กรมราชทัณฑ์, 2550 : 35) ได้ทำการศึกษาเรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาระสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เชื่อมโยงและสังเคราะห์ กับการพัฒนาองค์กร มีกรณีศึกษาขององค์กรภาครัฐคือ กรมราชทัณฑ์เป็นกรณีตัวอย่างซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปวิเคราะห์จุดเด่นของกรมราชทัณฑ์ในแง่ของการพัฒนาองค์กรตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 1. การมององค์กรในเชิงพลวัตและปรับองค์กรให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง กรมราชทัณฑ์มีความโดดเด่นในแง่ของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์กร ผู้นำขององค์กรมีความพยายามที่ชัดเจนในอันที่จะดำเนินการตามแนวทางของการพัฒนาองค์กร (OD Interventions) เพื่อปรับเปลี่ยนองค์กรให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกอิทธิพลกรมราชทัณฑ์ได้พูดถึงแนวคิด “เปลี่ยนก่อนที่จะถูกปรับให้เปลี่ยน” กล่าวคือต้องมีการวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้อง (Environmental Scanning) และวิเคราะห์ถึงแนวโน้มของพลังต่าง ๆ (Driving Forces) ที่จะมากดดันการทำงานและอาจก่อให้เกิดปัญหาในอนาคตของกรมราชทัณฑ์ ดังนั้นแทนที่จะรอให้เกิดปัญหาก่อนแล้วค่อยถูกสั่งการหรือถูกบีบบังคับให้ต้องปรับปรุงแก้ไข กรมราชทัณฑ์จึงดำเนินการพัฒนาเปลี่ยนแปลงองค์กรเสียก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น

2. การดำเนินการเปลี่ยนแปลง ดำเนินไปอย่างมีหลักการ กล่าวคือ ได้น้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแก่นกลางสำคัญในการดำเนินการ ดังจะเห็นได้จากแนวทางการดำเนินงานที่ต้องการให้กรมราชทัณฑ์เป็น “องค์กรแห่งความพอเพียง” การดำเนินการเช่นนี้ถือเป็นความพยายามที่จะน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานหรือ “รากฐาน” ของการบริหารจัดการองค์กร และเป็น “หลักยึดเหนี่ยว” หรือ “เข็มทิศ” สำหรับผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับขององค์กร

3. กระบวนการดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไปและเน้นมิติการพัฒนามนุษย์ (Humanistic Change Process) การดำเนินการพัฒนาสู่การเป็น “องค์กรแห่งความพอเพียง” ของกรมราชทัณฑ์ เป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาองค์กรแบบคลาสสิก คือไม่ใช่กระบวนการเปลี่ยนแปลงแบบ “สั่งการจากข้างบน เร่งรัดให้เกิด ในปริมาณที่มาก ๆ อย่างรวดเร็ว” ถึงแม้ว่าแนวคิดการพัฒนาองค์กรส่วนใหญ่จะเกิดจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูง แต่การดำเนินการกลับเป็นรูปแบบที่ไม่เร่งรัดค่อยเป็นค่อยไป ค่อย ๆ สอดแทรกและพัฒนาปรับเปลี่ยนวิถีคิด ความเข้าใจ พฤติกรรม ปรับแนวทางการปฏิบัติ จนตกผลึกทั่วทั้งองค์กร คือ ทั้งคน (ข้าราชการ) และองค์กร (เรือนจำ) มีความรู้ ความเข้าใจ มีการ “ปรับวิถีชีวิต” ของคนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของบุคลากรและผู้ต้องขัง ให้รู้จักดำรงชีวิตอย่างพอประมาณและสมเหตุสมผล นั่นคือมีความพร้อมแล้วจึงสำแดงตนออกมา (ระเบิดจากข้างใน) หรือมีการให้รางวัลการเป็น “องค์กรแห่งความพอเพียง”

4. กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีทิศทางและเน้นผลสัมฤทธิ์ในด้านหนึ่ง แม้กระบวนการเปลี่ยนแปลงของกรมราชทัณฑ์จะสอดคล้องกับการพัฒนาองค์กรแนวคลาสสิก ซึ่งเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร (Humanity- Participatory Process) แต่การดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ก็ได้เป็นกระบวนการที่ไร้จุดหมายปลายทางหรือ เป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไปแบบไม่หวังผลสัมฤทธิ์ (ตามยถากรรม) กรมราชทัณฑ์ กลับมีจุดเด่นอยู่ที่การมีความพยายามที่จะนำเอานวัตกรรมบริหารจัดการสมัยใหม่ เช่น การจัดการความรู้ Balanced Scorecard HR Scorecard ฯลฯ มาเป็นเครื่องมือให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย (Result Based Participation) ได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. มีการสร้างภูมิคุ้มกันภัยที่ดีให้กับองค์กรอย่างต่อเนื่อง กรมราชทัณฑ์เป็นองค์กรที่เน้นในเรื่องของการพัฒนาบุคลากร การจัดการความรู้ และการสร้างความสัมพันธ์กับ ภาคส่วนภายนอก เช่น องค์กรเอกชน ฯลฯ อย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการดำเนินการเพื่อเตรียมพร้อมหน่วยงานและสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับอนาคต ในนามของการสร้าง “ทุนมนุษย์” “ทุนความรู้” “ทุนเครือข่ายทางสังคม” ถือเป็น การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในระยะยาวขององค์กร

6. การประยุกต์ หลักการบริหารจัดการองค์กรเชิงธรรมาภิบาล (Good Corporate Governance) โดยการสร้างมาตรฐานความโปร่งใส การเปิดเรือนจำสู่สังคม ทำให้กรมราชทัณฑ์เป็นที่ยอมรับ เชื่อถือไว้วางใจของสังคมมากขึ้นเป็นอย่างมาก

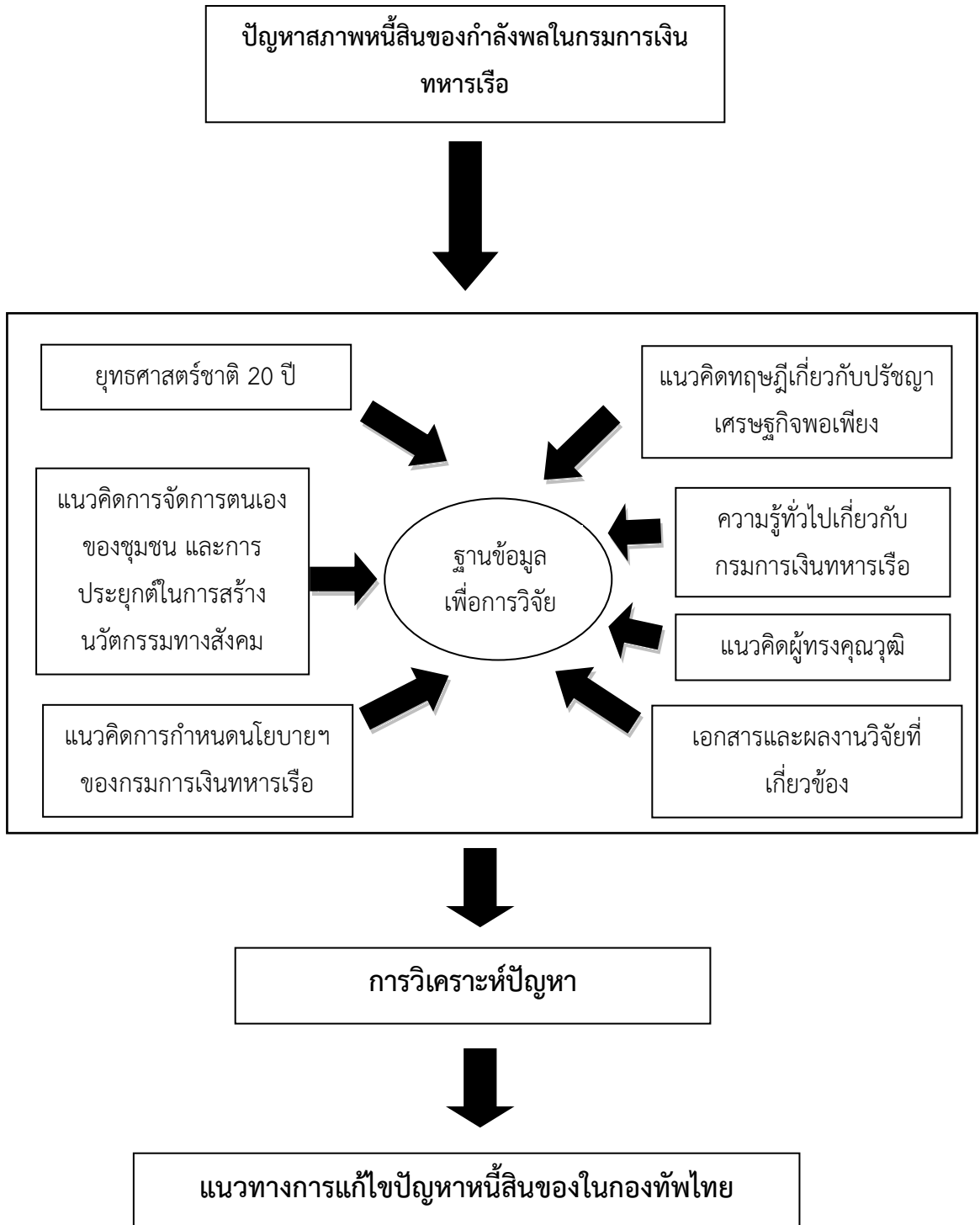
ระวีวรรณ เสือสกุล (2549) ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมของผู้บริโภคที่ทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ กรณีศึกษา : ลูกหนี้ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” จากผลการศึกษาพบว่า ลูกค้ายกย่องชำระหนี้กับธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 4 สาขา คือ สาขาบางแสน สาขาชลบุรี สาขาบางปลาสร้อยและสาขาพระยาสุรเสนา ส่วนใหญ่เป็นเพศชายแต่งงานแล้วมีบุตร 2 คนอายุอยู่ระหว่าง 35-39 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้าง/ พนักงานเอกชน มีรายได้ มากกว่า 40,000 บาท และส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพสำรอง ส่วนใหญ่ได้รับอนุมัติวงเงินกู้จากธนาคาร จำนวน 500,001 - 1,000,000 บาท รองลงมาได้รับอนุมัติวงเงินกู้จากธนาคาร จำนวน 1,000,000 - 1,500,000 บาท ส่วนใหญ่ได้รับอนุมัติวงเงินกู้ตามระยะเวลา 15 ปี รองลงมาได้รับอนุมัติวงเงินกู้ ตามระยะเวลา 20 ปี ส่วนใหญ่ใช้รถโตโยต้า เครื่องยนต์ 1600 - 1800 ซีซี ใช้บัตรเครดิตจำนวน 1 - 2 ใบ และใช้โทรศัพท์มือถือ มีเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องอำนวยความสะดวกในบ้าน เช่น ทีวี กระจกน้ำร้อน เครื่องซักผ้า พัดลม คอมพิวเตอร์ เครื่องกรองน้ำ ไมโครเวฟ ตู้เย็น เครื่องเสียง เครื่องทำน้ำอุ่น แอร์คอนดิชัน มีพฤติกรรมการใช้จ่ายบ่อยครั้งส่วนใหญ่ใช้จ่ายโดยการเลือกซื้อของประจำวัน พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินนาน ๆ ครั้งส่วนใหญ่ใช้จ่ายโดยการเลือกซื้อของใช้ประจำวัน การชมภาพยนตร์ การเลือกซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย เช่น น้ำหอม เครื่องสำอางค์ ที่มีราคาสูง การซื้อเสื้อผ้า Brand Name การพบปะสังสรรค์ การซื้อเครื่องออกกำลังกายที่ใช้ในบ้าน การเลือกซื้อเฟอร์นิเจอร์หรือเครื่องตกแต่งบ้าน การซื้อโทรศัพท์มือถือ การรับประทานอาหารตามร้านชื่อดัง และพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินไม่บ่อยส่วนใหญ่ใช้จ่ายในการเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ การจ่ายค่าเรียนพิเศษ บุตร การเป็นสมาชิกชมรมกอล์ฟ/ โปโล ฯลฯ การเลือกซื้อเครื่องประดับที่มีราคาแพง และการเลือกซื้อเครื่องเสียงดีทรอยนต์ จากผลการศึกษาหาความสัมพันธ์ พบว่า เพศของลูกค้าสินเชื่อเพื่อการเคหะของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินที่มีผลต่อการก่อหนี้ โดยการเลือกซื้อของใช้ประจำวัน การซื้อเสื้อผ้า Brand Name การจ่ายค่าเรียนพิเศษบุตร การเป็นสมาชิกชมรมกอล์ฟ/ โปโล ฯลฯ การเลือกซื้อเครื่องประดับที่มี ราคาแพง และการเลือกซื้อเครื่องเสียงดีทรอยนต์ อายุของลูกค้าสินเชื่อเพื่อการเคหะของธนาคาร ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินที่มีผลต่อการก่อหนี้โดยการรับประทานอาหารนอกบ้าน การเดินทางไป ท่องเที่ยวต่างประเทศ การจ่ายค่าเรียนพิเศษบุตร การเป็นสมาชิกชมรมกอล์ฟ/โปโล ฯลฯ การเลือกซื้อเครื่องประดับที่มีราคาแพง การพบปะสังสรรค์ การซื้อเครื่องออกกำลังกายที่ใช้ในบ้าน

ชาตรี สีมิ่ง (2550) ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาหนี้สินของข้าราชการทหารประจำการ สังกัดกองพลทหารช่าง จังหวัดราชบุรี เป็นการศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการทหารประจำการ ผลจากการศึกษาพบว่าข้าราชการทหารประจำการ สังกัดกองพลทหารช่าง จังหวัดราชบุรี โดยเฉลี่ยมีรายได้อยู่ในระดับน้อยถึงปานกลางมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้โดยรวมจึงมีรายได้

เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายข้าราชการทหารประจำการส่วนใหญ่มีสภาพหนี้สิน ซึ่งเป็นหนี้ในระบบมากกว่าหนี้นอกระบบ สาเหตุหลัก ๆ ได้แก่ การกู้ยืมเพื่อนำไปใช้จ่ายในครอบครัว, เพื่อการอุปโภคและบริโภค, กู้ยืมเพื่อใช้ในการศึกษาของตนเองและสมาชิกในครอบครัว ซึ่งอยู่ในภาวะเลี้ยงดู, กู้ยืมเพื่อนำไปซื้อที่พักอาศัย หรือที่ดินเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัวในอนาคต, กู้ยืมเพื่อไปใช้หนี้สินเดิมที่มีอยู่และกู้ยืมเพื่อนำไปซื้อรถยนต์ รถจักรยานยนต์ สิ่งของเครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับแหล่งเงินกู้ที่ข้าราชการทหารประจำการกู้ยืม ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์, เงินกู้ อทบ., ธนาคารพาณิชย์ และเงินสวัสดิการสำหรับ การกู้ยืมของหน่วยตามลำดับ การกู้ยืมส่วนใหญ่จะผ่านการพิจารณาของผู้บังคับบัญชา วิธีผ่อนชำระ ใช้การหักเงินผ่านต้นสังกัดเป็นรายเดือน และหลักประกันการกู้ยืมจะใช้บุคคลค้ำประกันเป็นหลัก ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือต้องการให้เพิ่มวงเงินสำหรับการกู้ยืมเพื่อสวัสดิการของหน่วยให้เพียงพอกับความต้องการและความต้องการให้ผู้บังคับบัญชาช่วยเหลือแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบภายในหน่วยโดยจัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำมาให้กู้ยืมเพื่อนำไปใช้คืนหนี้นอกระบบที่มีดอกเบี้ยสูง

จันทิพา บุญยะสมิต (2548) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง โครงสร้างและพฤติกรรมการกู้เงินตลาดเงินนอกระบบในหน่วยทหาร : กรณีศึกษา นายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการทหารสูงสุด ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างตลาดของตลาดเงินกู้นอกระบบในหน่วยกองบัญชาการทหารสูงสุด มีการกระจุกตัวสูง มีการแข่งขันต่ำ ส่วนการให้สินเชื่อของตลาดเงินกู้นอกระบบ พบว่า ผู้ให้กู้นอกระบบประกอบด้วยผู้ให้กู้ต่าง ๆ เช่น เพื่อน ทหาร ญาติพี่น้อง พ่อค้า แม่ค้า และร้านทอง ส่วนใหญ่มีมูลเหตุจูงใจในการปล่อยเงินกู้ของผู้ให้กู้คือ การได้รับผลตอบแทนสูงในระยะสั้น เนื่องจากโดยเฉลี่ยได้รับผลตอบแทนร้อยละ 5 - 10 ต่อเดือน และยังพบว่าเหตุผลประการหนึ่งคือ ต้องการช่วยเหลือผู้กู้ โดยมีระยะเวลาในการปล่อยเงินกู้จะมีตั้งแต่ 1 เดือน ถึง 12 เดือน โดยไม่มี การกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ส่วนปัญหาในการกู้จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการให้กู้เงินคือ การที่ผู้กู้ไม่สามารถชำระเงินคืนตามเงื่อนไขได้ และในบางครั้งต้นทุนในการติดตามสูงกว่าผลตอบแทนที่ได้และยังพบว่านายทหารชั้นประทวนที่มีหนี้จากแหล่งเงินกู้ นอกระบบสูงกว่า 15,000 บาท ส่วนใหญ่คือกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนายทหารชั้นประทวนที่มีอายุ มากกว่า 40 ปี และมีรายได้สูงกว่า 15,000 บาท รวมถึงกลุ่มที่มีอายุงาน 10 - 15 ปี และกลุ่มนายทหารชั้นประทวนที่มีสถานภาพสมรสและโสด

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย (กรมการเงินทหารเรือ) พบว่าในการพัฒนาเศรษฐกิจทุกระดับมีความสำคัญทุกส่วนไม่ใช่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่ง แต่ทุกภาคส่วนมีความสำคัญเท่ากันหมด ถ้าขาดการพัฒนาในด้านใดด้านหนึ่งแล้วการพัฒนาในระบบก็จะหยุดชะงัก ทำให้เกิดภาวะไม่สมดุลในการพัฒนาและจะทำให้เกิดความเสียหายทั้งในระดับล่างจนถึงระดับประเทศ ดังนั้น การพัฒนาในด้านต่างๆ นั้นไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี ระบบการจัดการ และอื่นๆ ล้วนแล้วเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติเพื่อเป้าหมายสู่ความเป็นชาติที่พัฒนาแล้วตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นตัวช่วยในการพัฒนาตามนโยบายรัฐบาลไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งจะสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ดังนั้น ในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับล่างหรือในชุมชนให้แข็งแรง จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะทำให้เกิดเป็นรากฐานของเศรษฐกิจระดับประเทศ ซึ่งการที่จะพัฒนาให้เศรษฐกิจชุมชนให้แข็งแรงและยั่งยืน นั้นเป็นไปได้ยาก แต่หากทุกฝ่ายทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและสนใจ โดยช่วยกันคิดแก้ไขและต่อยอดในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น ชุมชน ก็จะสามารถช่วยเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศและเป็นการพัฒนาศักยภาพให้ทัดเทียมและแข่งขันสู้กับนานาชาติ ในเวทีเศรษฐกิจระดับโลกได้

บทที่ 3

สภาพหนี้สิน ปัญหาข้อขัดข้องในการชำระหนี้สินของกำลังพล กรมการเงินทหารเรือ

ประวัติกรมการเงินทหารเรือ

กรมการเงินทหารเรือ ถือกำเนิดมาตั้งแต่ ปีพุทธศักราช 2430 ครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติการทหารขึ้นใหม่ โดยได้ตั้ง "กรมใช้จ่าย" ขึ้นใน กรมยุทธนาธิการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเงินโดยแน่ชัด ต่อมา มีพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกองทัพอเรือ ในกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2491 ให้เปลี่ยนชื่อจากกรมบัญชีกลางทหารเรือ เป็น กรมการเงินทหารเรือ เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2491 กรมการเงินทหารเรือ จึงถือเอาวันที่ 21 กันยายน ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันสถาปนาของกรมการเงินทหารเรือ

กรมการเงินทหารเรือซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา จัดวางระเบียบราชการกองทัพอเรือ ในกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2491 แบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 กอง คือ

1. กองเงินเดือน มีหน้าที่รับจ่ายเงินเดือน เบี้ยหวัด บำเหน็จ และบำนาญ
2. กองค่าใช้จ่ายและการจร มีหน้าที่ตรวจจ่ายเงินค่าใช้จ่าย การจร และการพิเศษ
3. กองบัญชีและรักษาเงิน มีหน้าที่เกี่ยวกับบัญชีเงินเก็บรักษาและจ่ายตัวเงินสด และรักษา

เอกสารที่ดิน ในปกครองของกองทัพอเรือ

4. กองงบประมาณ มีหน้าที่เกี่ยวกับงบประมาณ และตรวจการเงินของส่วนราชการต่าง ๆ

ในปี พ.ศ.2496 มีการจัดวางระเบียบราชการกองทัพอเรือใหม่ ได้จัดแบ่งหน้าที่ราชการทหารเรือออกเป็นส่วน ๆ ได้แก่ ส่วนอำนวยการ ส่วนกำลังรบ ส่วนการศึกษา และส่วนกิจการพิเศษ โดยกรมการเงินทหารเรือ เป็นกรมหนึ่งส่วนกิจการพิเศษ กรมการเงินทหารเรือ เมื่อ พ.ศ.2496 นั้น ประกอบด้วยส่วนราชการ ดังนี้ คือ

1. กองบังคับการ
2. กองเงินเดือน
3. กองค่าใช้จ่ายและการจร
4. กองบัญชีและการเงิน
5. กองงบประมาณ

ในปี พ.ศ.2501 กรมการเงินทหารเรือย้ายมาอยู่ในส่วนยุทธบริการ ตามพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการ และกำหนดหน้าที่ราชการกองทัพเรือกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2501 และมีการแบ่ง ส่วนราชการออกเป็น

1. โรงเรียนการเงิน
2. กองเงินเดือน
3. กองค่าใช้จ่ายและการจร
4. กองบัญชีและรักษาเงิน
5. กองงบประมาณ

ในปี พ.ศ.2521 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานปลัดบัญชาทหารเรือขึ้น ตามพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ส่วนราชการ พ.ศ.2521 โดยได้โอนงานและหน้าที่ บางส่วนซึ่ง กรมการเงินทหารเรือเคยดำเนินการอยู่ ไปให้สำนักงานปลัดบัญชาทหารเรือดำเนินการแทน จึงจำเป็นต้อง มีการปรับปรุงการจัดส่วนราชการของกรมการเงินทหารเรือเสียใหม่ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับหน้าที่ ของสำนักงานปลัดบัญชาทหารเรือ ซึ่งส่วนราชการของกรมการเงินทหารเรือ แบ่งส่วนราชการออกเป็น

1. แผนกธุรการ
2. กองเงินเดือน
3. กองค่าใช้จ่ายทั่วไป
4. กองบัญชีและการเงิน
5. กองควบคุม
6. กองวิชาการ

ในปี พ.ศ.2534 ได้มีการปรับปรุงการจัดส่วนราชการ ของกรมการเงินทหารเรือใหม่ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการปรับปรุงการจัดส่วนราชการครั้งหลังสุด และยังคงใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยมีการเปลี่ยนกองวิชาการ เป็น กองวิทยาการให้กองวิทยาการ มีหน้าที่เสนอแนะ ให้คำแนะนำและชี้แจง เกี่ยวกับวิทยาการในด้านการเงิน การบัญชี และระเบียบข้อบังคับ การเงินและการคลัง รวมทั้ง การหารือ การขอทำความเข้าใจ ความตกลง ด้านการเงินกับหน่วยงานกองทัพเรือ และดำเนินการกรรมวิธีข้อมูลด้านการเงิน ตลอดจนการดำเนินการเกี่ยวกับ การฝึกและการศึกษาของเหล่าทหารการเงิน หากจะนับตั้งแต่เมื่อ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตราพระราชบัญญัติจัดการทหาร โดยมีกรมใช้จ่ายทำหน้าที่เบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่าย ในปี พ.ศ.2430 จนเป็นกรมการเงินทหารเรือในปัจจุบัน นับได้ว่างานการเงินของทหารเรือ ได้กำเนิดเป็นรูปเป็นร่าง และเป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านการเงินแก่ กองทัพเรือมาแล้ว มากกว่า 100 ปี

นโยบายด้านสวัสดิการของกรมการเงินทหารเรือ

นโยบายสวัสดิการของกรมการเงินทหารเรือ นั้น เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการสวัสดิการกองทัพเรือ ว่าด้วยการจัดการสวัสดิการภายในกองทัพเรือ พ.ศ.2558 อาศัยอำนาจตามข้อ 9 (2) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ.2547 คณะกรรมการสวัสดิการกองทัพเรือ จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

สวัสดิการภายในกองทัพเรือ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. จัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกนอกเหนือไปจากสวัสดิการที่ทางราชการจัดให้เป็นกรณีปกติ
2. ดำเนินการจัดสวัสดิการเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือโดยทั่วไปของสมาชิก
3. ให้บริการหรือจัดกิจกรรมอันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก
4. ให้ความช่วยเหลือในด้านการเงินแก่สมาชิกที่ประสบความเดือดร้อนและจำเป็น
5. ส่งเสริมและสนับสนุนความสามัคคี และสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างสมาชิก
6. ดำเนินการอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการสวัสดิการเห็นสมควร

โดยสวัสดิการภายในกองทัพเรือ ประกอบด้วย 12 สวัสดิการ 29 กิจกรรม 3 หน่วยงาน และ 1 คณะกรรมการ ดังนี้

1. สวัสดิการสงเคราะห์การเงินกองทัพเรือ
 - 1.1 กิจกรรมปลดหนี้สิน
 - 1.2 กิจกรรมให้กู้เงิน
2. สวัสดิการกีฬากองทัพเรือ
 - 2.1 คณะกรรมการกีฬากองทัพเรือ
 - 2.2 กิจกรรมศูนย์กีฬาวังนันทอุทยาน
3. สวัสดิการฌาปนสถานกองทัพเรือ
 - 3.1 กิจกรรมฌาปนสถานกองทัพเรือ พื้นที่กรุงเทพมหานคร
 - 3.2 กิจกรรมฌาปนสถานกองทัพเรือ พื้นที่สัตหีบ
4. สวัสดิการร้านค้าและบริการกองทัพเรือ
 - 4.1 กิจกรรมร้านสวัสดิการกองทัพเรือ
 - 4.2 กิจกรรมเกษตรกรรม
 - 4.3 กิจกรรมสถานีบริการยานยนต์
 - 4.4 กิจกรรมห้องเย็น
5. สวัสดิการโรงเรียนกองทัพเรือ
 - 5.1 กิจกรรมโรงเรียนสัตหีบ เขตฐานทัพเรือสัตหีบ

- 5.2 กิจกรรมโรงเรียนสัตหีบ เขตกองเรือยุทธการ
- 6. สวัสดิการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัยกองทัพเรือ
- 7. สวัสดิการสัมปทานกองทัพเรือ
 - 7.1 กิจกรรมหิน
 - 7.2 กิจกรรมไฟฟ้า
 - 7.3 กิจกรรมประปา
- 8. สวัสดิการสโมสรกองทัพเรือ
 - 8.1 กิจกรรมหอประชุมกองทัพเรือ
 - 8.2 กิจกรรมราชนาวีสโมสร
 - 8.3 กิจกรรมนันทอุทยานสโมสร
- 9. สวัสดิการศูนย์พัฒนากีฬาราชนาวิก
 - 9.1 กิจกรรมศูนย์พัฒนากีฬาราชนาวิก บางนา
 - 9.2 กิจกรรมศูนย์พัฒนากีฬาราชนาวิก พลุตาหลวง
 - 9.3 กิจกรรมศูนย์พัฒนากีฬาราชนาวิก ทับละมู
 - 9.4 กิจกรรมศูนย์พัฒนากีฬาราชนาวิก ศาลายา
- 10. สวัสดิการสนามยิงปืนกองทัพเรือ
 - 10.1 กิจกรรมสนามยิงปืนบางนา
 - 10.2 กิจกรรมสนามยิงปืนสงขลา
 - 10.3 กิจกรรมสนามยิงปืนสัตหีบ
- 11. สวัสดิการอาคารรับรองกองทัพเรือ
 - 11.1 กิจกรรมอาคารรับรองสัตหีบ
 - 11.2 กิจกรรมสถานพักผ่อนข้าราชการกองทัพเรือ ส่วนกลาง
 - 11.3 กิจกรรมอาคารรับรองพื้นที่กรุงเทพมหานคร
- 12. สวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์แห่งราชนาวิก

หน่วยงานและคณะกรรมการที่กำกับดูแลด้านสวัสดิการ

 - 1. ศูนย์ประสานการจัดสวัสดิการภายในกองทัพเรือ
 - 2. เหน้รฎุญกคณะกรรรมการสวัสดิการกองทัพเรือ
 - 3. คณะอนุกรรรมการตรวจสอบภายใน

สาเหตุของปัญหาและสถานการณ์ในการก่อกำเนิดของกำลังพลกรมการเงินทหารเรือ

การที่เกิิดหนีมีสาเหตุมาจากความอยากได้ของคนเราที่ไม่รู้จักพอ ความอยากได้ มักจะทำให้เป็นหนี้ โดยไม่จำเป็น จนในที่สุดต้องตกเป็นทาสความโลภนั้น และความโลภแสดงตัวออกมาให้เห็นว่าฉันต้องการอย่างนั้น ฉันต้องการอย่างนี้ หากไม่ได้ครอบครองสิ่งนั้น ฉันจะไม่มีความสุข ทุรนทुरาย ความกดดันจากสังคมช่วยก่อให้เกิดความโลภและจากการโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ ทำให้เราหลงระเหิงไปกับสิ่งยั่วยุต่าง ๆ จนไม่สามารถ ที่จะแยกออกได้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และอะไรเป็นสิ่งที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น มีครอบครัวจำนวนมากเหลือเกินที่มีหนี้สินมากจนเป็นปัญหาความโลภในสิ่งที่ฟุ่มเฟือย บีบบังคับให้พวกเขาเหล่านั้นต้องทำงานหนักขึ้น ทำงานล่วงเวลา ทำงานเสริมรายได้ สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้เป็นหนี้ คือไม่มีการวางแผนการเงินและจัดลำดับว่าอะไรจำเป็นอะไรไม่จำเป็น สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดเป็นหนี้โดยไม่รู้ตัว การเป็นหนี้เป็นสิ่งที่ไม่ดี และการขอยืมเงินจากบุคคลอื่นก็เป็นการบ่มเพาะนิสัยที่ไม่ดีด้วยเช่นกัน เพราะว่าจะมีการขอยืมไม่รู้จักจบ คิดเพียงว่าเสียไม่มีเงินก็หาเงิน ยืมเงิน หรือนำสิ่งของ และทรัพย์สินไปจำนำบ้าง ไปจำนองบ้าง เมื่อเป็นหนี้ก็เป็นทุกข์จะต้องคอยหาเงินมาชำระหนี้ตามกำหนดเวลาที่ให้ไว้กับเจ้าหนี้ มิฉะนั้นแล้วอาจกระทบต่อการยืมหรือกู้เงินในอนาคต ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องเริ่มต้นโดยการวางแผนการเงินให้ดี และดำรงชีวิตแบบพอเพียงตามสถานะความเป็นอยู่และรายได้ของตนเอง และไม่ทำตามแบบอย่างคนที่มีเงินทองมากกว่า เช่น เห็นเขาซื้อโทรศัพท์รุ่นใหม่ที่มีราคาแพง เราก็ไม่จะเป็นที่จะต้องซื้อตามแบบเขา เอาที่พอใช้ได้ไม่แพงนัก ตามที่เรามีกำลังซื้อ เป็นต้น ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สิน มี 2 ประการได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและสังคม มีดังนี้คือ

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยซึ่งมีผลมาจากลักษณะของสังคมไทย คือ การกินอยู่ของคนไทยจำนวนมากไม่น้อยเกินฐานะทางเศรษฐกิจของตน ทั้งการอุปโภคและบริโภคฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อไม่เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจของชาติ หรือในเรื่องงานพิธีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทั้งทางภาคเอกชนและรัฐบาล เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานวันเกิด ฯลฯ ซึ่งเป็นไปอย่างฟุ่มเฟือยเอิกเกริก และใช้เวลามากเกินไปเกินความจำเป็น นอกจากนี้ ยังมีการหมกมุ่นการพนัน เครื่องทองของเมา และอบายมุข ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยในยุคก่อน ๆ จึงกำหนดนโยบาย 4 ประการ คือ ประหยัด นิยมไทย วินัยของชาติ ความสะอาดของบ้านเมือง ให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด สม่าเสมอ และจริงจัง โดยเฉพาะเรื่องของการประหยัดนั้น ถือเป็นนโยบายสำคัญประการแรกสุด ที่ต้องส่งเสริมให้คนไทยถือปฏิบัติโดยมีเป้าหมายให้ประชาชน ประหยัดทรัพย์ ประหยัดเวลา และประหยัดพลังงาน ในการนี้รัฐบาลวางแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้คือ การพยายามสร้างตัวอย่างที่ดีปลูกฝังค่านิยมการประหยัด สร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการประหยัด และใช้ชีวิตเรียบง่าย

ตามหลักศาสนา โดยใช้สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เผยแพร่จัดให้มีการสัมมนาฝึกอบรมในหน่วยงานทั้ง ภาครัฐราชการ เอกชน และสถาบันการศึกษา ตลอดจนจัดทำเอกสารและคำขวัญเผยแพร่ เพื่อให้เห็นว่าการประหยัดและการออมเป็นสิ่งสำคัญที่จะมีส่วนช่วยปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปัจจุบัน และต้องการการดำเนินงานอย่างจริงจัง หรือต้องการความร่วมมือ จากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน ด้านการประหยัดและการออมนั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นในตัวคนทุกคน และในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้ข้าราชการและประชาชนโดยทั่วไป ที่ไม่ยึดหลักการประหยัด ต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจ เนื่องจากจิตใจของข้าราชการไม่อาจควบคุมตนเองได้ หลงใหลกับระบบสังคมนิยมแบบบริโภคนิยม จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สิน เนื่องมาจากขาดการวางแผนการใช้จ่ายเงิน การพยายามซื้อหาสิ่งของที่ฟุ่มเฟือยเข้ามาใช้สอยทั้งที่ไม่จำเป็น และการซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า และเครื่องมือสื่อสาร นอกจากที่กล่าวมาแล้วเนื่องจากข้าราชการมีสังคมการอยู่ร่วมกัน จึงต้องพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกัน จึงทำให้มีรายจ่ายที่มีใช้หนี้สินราชการ เช่น ค่าใช้จ่ายด้านสังคม ค่าเครื่องแต่งกาย ค่ายานพาหนะเดินทาง ค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายสาธารณกุศล ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาทั้งของบุตร และของตนเอง ตลอดจนค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูบิดามารดา รวมถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบอื่น ๆ นอกจากนี้กำลังพลส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมที่จะเพิ่มรายได้ให้พอแก่รายจ่าย

2. ปัจจัยด้านสังคม จากสภาพสังคมปัจจุบันที่ยังคงให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว และสังคมอยู่ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างพี่น้อง การให้การอุปการะบุคคลในครอบครัว ตลอดจนยังคงมีส่วนร่วมกับสังคม เช่น การช่วยเหลือจัดการเรื่องงานบวช งานศพ และงานเทศกาลต่าง ๆ นอกจากนี้ สภาพสังคมการทำงานซึ่งต้องมีการสังสรรค์หรือการช่วยเหลือระหว่างเพื่อนฝูง ทำให้เกิดภาวะค่าใช้จ่ายหรือเรียกกันโดยทั่วไปว่าภาษีสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดหนี้ เนื่องจากเงินที่จะต้องใช้จ่ายในครอบครัวต้องเจียดจ่ายไปช่วยเหลือสังคม ทำให้เกิดภาวะค่าใช้จ่ายที่ต้องเกิดขึ้นอีกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในสังคมไทย จากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดหนี้สินแล้ว ยังมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัยของคนไทยหลายประการ ได้แก่ นิสัยเลือกงาน คนไทยส่วนมากชอบงานที่สบาย ๆ ทำงานน้อย แต่ได้ผลตอบแทนสูง ยิ่งเป็นงานที่มีเกียรติ มีหน้ามีตาในสังคมยิ่งชอบ เช่น งานราชการ เป็นงานที่คนไทยชอบมากที่สุด เพราะงานราชการเป็นงานที่สบายและมั่นคง ซึ่งสาเหตุมาจากการที่คนไทยถูกปลูกฝังค่านิยมกันมาอย่างผิด ๆ ในเรื่องของการทำงานคือการสอนให้ลูกเป็นเจ้าคนนายคน นอกจากนี้ในการอบรมเลี้ยงดูลูก พ่อแม่ส่วนมากเลี้ยงดูลูกแบบผิด ๆ คือเลี้ยงลูกแบบทะนุถนอม ในที่สุดลูกก็เลยทำอะไรไม่เป็น เมื่อเติบโตมาก็เป็นคนหนักไม่เอา เบาไม่สู้ แม้แต่ในระบบการศึกษา นิสัยฟุ่มเฟือยไม่ประหยัด เกี่ยวกับอาหารการกิน คนไทยนิยมบริโภคอาหารตามร้านอาหารนอกบ้าน ซึ่งหากเปรียบเทียบกับคนประเทศอื่น ๆ แล้วพบว่า คนในประเทศอื่น ๆ จะ

บริโภคเท่าที่จำเป็นและเป็นเวลา พอหมดเวลาเขาก็จะเลิกรับประทานอาหารและร้านอาหารต่าง ๆ ก็จะเลิกขายตามไปด้วย แต่ในประเทศไทยมีอาหารการกินมากมาย และยังเปิดตลอดเวลา 24 ชั่วโมง เพราะความอุดมสมบูรณ์ดังกล่าว คนไทยจึงมีนิสัยชอบรับประทานอาหารเป็นอันดับหนึ่ง และแบบสุรุ่ยสุร่าย ทั้งช่วงการใช้รถยนต์ส่วนตัวไปทำงานมากขึ้น แม้ว่าจะเสียค่าใช้จ่ายสูง บนถนนในประเทศไทยมีรถยนต์วิ่งแทบทุกยี่ห้อที่มีขายอยู่ในโลก ตั้งแต่ราคาต่ำสุดไปจนถึงราคาสูงมาก ๆ คนมีเงินนิยมการเปลี่ยนรถยนต์เหมือนเปลี่ยนของเล่น ซื้อมาใช้งานได้ไม่เท่าไร เพียง 1 – 2 ปี ก็ขายทิ้ง แล้วก็ซื้อคันใหม่ เนื่องจากค่านิยมของคนไทย หากใครมีรถยนต์ใหม่ ๆ ก็จะได้รับยกย่องเชิดหน้าชูตา นิสัยการเล่นการพนันเป็นนิสัย คนไทยมีนิสัยรักการพนันเป็นอย่างยิ่ง เพราะคิดว่ารวยไว แม้แต่การกีฬาแต่ละชนิดก็สามารถมาเล่นพนันกันได้ อาทิเช่น มวย กอล์ฟ การแข่งม้า เป็นต้น และที่สำคัญก็คือสลากกินแบ่งรัฐบาล ที่มีประจำทุก 2 ครั้งต่อเดือน นอกจากนั้นแล้วยังมีการเล่นหวยใต้ดินซึ่งเป็นการพนันที่ผิดกฎหมาย แต่ก็ยังนิยมลักลอบเล่นกันอยู่เป็นประจำ

จากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว ล้วนเป็นสิ่งที่เพิ่มภาระหนี้สินของกำลังพลในส่วนของทหาร ที่นับวันมีแต่จะเพิ่มพูนมากขึ้น จากการที่ประเทศไทยก้าวสู่ความเป็นสากล หรือ ไทยแลนด์ 4.0 ทำให้กำลังพลหลาย ๆ นาย ส่วนใหญ่ต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย ให้มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี ที่จะต้องมีอุปกรณ์ทางการสื่อสาร เครื่องใช้ไฟฟ้าสมัยใหม่ ที่มีการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีตลอดเวลา เช่นโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน ที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิมที่เป็นเพียงเครื่องมือติดต่อสื่อสารชนิดหนึ่ง ปรับเปลี่ยนไปเป็นโทรศัพท์ที่ไม่เพียงแต่สามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารได้เท่านั้น แต่สามารถเป็นได้ทั้งทีวี กล้องถ่ายรูปเครื่องบันทึกภาพและเสียง เครื่องบันทึกเสียง ที่เก็บข้อมูลต่าง ๆ มีหลากหลายราคา จึงเป็นที่สนใจของกำลังพลทุกนายที่ต้องการเป็นคนทันสมัย ต้องการที่จะมีไว้ในความครอบครอง ได้รับการยกย่องจากบุคคลรอบข้าง ซึ่งนั่นหมายถึงจะต้องนำเอาเงินที่เก็บสะสมมา เพื่อนำไปจัดหาสิ่งที่ต้องการจนกลายเป็นความฟุ้งเฟ้อ หลูหรา ฟุ่มเฟือย โดยไม่จำเป็นสุดท้ายแล้วก็ต้องใช้จ่ายเกินตัว เงินเดือนหรือรายได้ที่หามาได้ก็ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ต้องไปกู้หนี้ยืมสิน เสียดอกเบี้ยจำนวนมาก นานเข้าก็กลายเป็นدينพอกหางหมูชักหน้าไม่ถึงหลังหนี้สินมากมาย การมีชีวิตอยู่ในสังคมของคนไทยทุกวันนี้ ต้องอยู่อย่างยากลำบากแสนเข็ญ ต่างจากในอดีตที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องมาจากในปัจจุบันเทคโนโลยีได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมาก ทำให้ผู้คนต่างก็ต้องดิ้นรนเพื่อปากท้อง ด้วยวิถีชีวิตที่เร่งรีบ ปัญหาการจราจรที่ติดขัดโดยเฉพาะสังคมเมืองหลวง เมื่อผู้คนมาก ความต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่ม ที่เป็นปัจจัยสี่ มีมากขึ้นเกินกว่ากำลังการผลิต จึงเป็นเหตุให้ค่าครองชีพที่ต้องสูงขึ้นอย่างสัมพันธ์กัน ชีวิตข้าราชการ ทหารทุกระดับชั้นมีรายได้หลักที่มาจากเงินเดือน เบี้ยเลี้ยง ซึ่งเป็นจำนวนที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิตอยู่ของบุคคลนั้น แต่หากบุคคลนั้นมีครอบครัวขึ้นมากการใช้จ่ายก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น ไม่สัมพันธ์กับรายรับ หากภรรยา หรือสามีมีรายได้เพียงทางเดียวแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องทางการเงินของครอบครัว อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

หากไม่มีอาชีพเสริมที่จะหารายได้เข้ามาช่วยจนเจือครอบครัว หากไม่สามารถทำอาชีพเสริมได้แล้ว แนวทางที่จะทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่สามารถอยู่รอดต่อไปได้ คือต้องรู้จักคุณค่าของเงิน ใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด ไม่ซื้อสิ่งของที่ไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ที่มีราคาสูง เช่น โทรศัพท์มือถือ ราคาแพง ที่วิขนาดใหญ่ เกินความต้องการที่จะใช้ หรือรถยนต์หรูราคาแพง โดยที่ตนเองไม่มีกำลังทรัพย์เพียงพอที่จะจัดหาได้

โดยข้อมูลจากการพูดคุย สัมภาษณ์ของกำลังพลกรมการเงินทหารเรือ ในระดับชั้นกลางถึงล่าง ซึ่งจากการสภาพปัญหาเศรษฐกิจในภาวะปัจจุบันของกำลังพลกรมการเงินทหารเรือ นั้นพอจะสรุปสาเหตุที่ปัจจัยต่อการก่อหนี้สิน แบ่งออกได้เป็นดังนี้

1. ปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของกำลังพลกรมการเงินทหารเรือ ทั้งนี้ รูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละคนไม่เหมือนกันเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งทำให้กำลังพลเกิดการตัดสินใจในก่อหนี้ โดยมีสาเหตุเกิดจากการไม่วางแผนในการใช้ชีวิต การติดการพนัน การลงทุนในกิจการอื่น การเที่ยวเตร่ติดสุรา เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลต่อการเกิดปัญหาหนี้สินของกำลังพล

2. ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของกำลังพลกรมการเงินทหารเรือ เนื่องจากกำลังพลส่วนใหญ่ต้องการมีบ้านเป็นของตัวเอง เพราะบ้านเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน โดยส่วนใหญ่เหตุที่ก่อหนี้สินด้านที่อยู่อาศัยก็จะเป็นค่าซ่อมแซมต่อเติมส่วนขยายของบ้าน ซึ่งค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะมียุ่ตลอดเป็นผลทำให้เกิดหนี้สินขึ้น

3. ปัจจัยด้านการใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของกำลังพลกรมการเงินทหารเรือ เนื่องจากกำลังพลมีความต้องการที่จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้กับตนเองและครอบครัวในบางคนก็จำเป็นต้องการดำเนินชีวิตและการทำมาหากิน โดยส่วนใหญ่กำลังพลจะก่อหนี้โดยการซื้อยานพาหนะ ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ พ่วงตามมา เช่น ค่าน้ำมัน ค่าซ่อมบำรุงอะไหล่ ซ่อมแซมตกแต่ง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับยานพาหนะ ทำให้ต้องกำลังพลที่กินเดือนประจำไม่พอต่อค่าใช้จ่ายทำให้กู้หนี้ยืมสิน

จากสาเหตุที่กล่าวมานั้น ส่วนใหญ่กำลังพลของกรมการเงินทหารเรือที่มีการก่อหนี้สิน จะมีความสามารถในการชำระหนี้ได้เป็นอย่างดี โดยส่วนใหญ่จะกู้เงินผ่านระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ของหน่วย และกองทุนของหน่วยงานต้นสังกัดเอง ซึ่งจะทำให้การหักเงินชำระหนี้ผ่านบัญชีเงินเดือนเป็นผลทำให้มีการชำระหนี้ตรงต่อเวลาและหักได้หมด ทำให้ไม่มีการค้างชำระหนี้สิน แต่จากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เกิดขึ้น เป็นผลทำให้มีการกำลังพลมีการกู้ยืมระบบ ซึ่งจะส่งผลต่อกำลังพลโดยตรงในการขาดสภาพคล่องในการชำระหนี้ โดยทั่วไปแล้วกำลังจะไม่ค่อยได้ให้ข้อมูลตรงจุดนี้ต่อผู้บังคับบัญชาเพราะกลัวการถูกตำหนิ และกลัวจะมีมาตรการในการบีบบังคับต่าง ๆ ซึ่งทำให้กำลังพลเกิดความเครียดและอาจจะกระทำอะไรที่ผิดพลาดลงไป โดยจากการพูดคุยในเชิงลึกกับกำลังพล พบว่า

จากเงินเดือนประจำที่ได้รับมานั้น ส่วนใหญ่จะไม่พอใช้จ่ายกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในครอบครัว เป็นผลทำให้บางคนได้กู้หนี้ยืมสินนอกระบบมา ทำให้เกิดเป็นปัญหาในด้านการชำระหนี้ และเป็นผลทำให้เกิดความเครียดส่งผลต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ โดยมียอดกำลังพลของกรมการเงินทหารเรือ มีจำนวนทั้งสิ้น 279 คน แบ่งเป็นนายทหารสัญญาบัตร จำนวน 160 นาย นายทหารชั้นประทวน จำนวน 110 นาย พนักงานราชการ 8 คน ลูกจ้างประจำ 1 คน ซึ่งจำนวนกำลังพลมีพอประมาณสามารถดูแลทั่วถึงได้

สรุป

โดยสาเหตุส่วนใหญ่ของกำลังพลในการก่อภาระหนี้สิน จะมีปัจจัยหลัก ๆ อยู่ 3 ประการ ปัจจัยแรกจะเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิต ซึ่งแต่ละคนมีรูปแบบการดำเนินชีวิตไม่เหมือนกัน ต้นทุนทางสังคมก็ต่างกันตามภาระหน้าที่ในสังคม โดยจุดนี้เป็นการทำการเกิดการเหลื่อมล้ำทางสังคมและเป็นตัวเร่งทำให้เกิดภาระหนี้สิน เพื่อให้ทัดเทียมกับคนในสังคมนั้น ๆ ตามความคิดของแต่ละบุคคล และอีกประการหนึ่งเกิดจากการฟุ่มเฟือย การติดในโลภี๋ย ติดการพนัน ก็เป็นเหตุทำให้เกิดหนี้สินในแบบที่ไม่จำเป็นและทำให้เสียคนได้อีกทางหนึ่ง ปัจจัยที่สองก่อนนี้เพื่ออสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ โดยส่วนใหญ่กำลังจะกู้มาซื้อบ้านซื้อรถยนต์ โดยที่ไม่ได้ดูกำลังตนเองที่สามารถในการผ่อนได้ จึงเป็นเหตุให้เกิดภาระหนี้สิน จากเหตุทั้งหลายเหล่านี้สรุปแล้วตัวของกำลังพลเองที่ทำให้เกิดหนี้สิน ซึ่งจะมีปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกมารุมเร้าทำให้เกิดหนี้สิน ทำให้เกิดปัญหาสังคมและภาวะการณ์การทำงานหน่วยงานตามมา ผู้บังคับหน่วยหรือผู้บังคับบัญชาต้องมั่นใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาให้รู้จักพอเพียง ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมไปถึงการให้ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนชีวิต การออม และการบริหารทางการเงินที่ดี ก็จะทำให้กำลังพลมีชีวิตที่ดีขึ้นตามมา

บทที่ 4

แนวทางแก้ไขปัญหานี้สินในครัวเรือนให้กับกำลังพลกรมการ เงินทหารเรือและครอบครัว

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย กรณีศึกษา กรมการเงินทหารเรือ” เป็นการศึกษามุ่งเน้นศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของกำลังพล โดยที่มีผลกระทบต่อหน่วยงานต้นสังกัดซึ่งใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) โดยเป็นบุคลากรสังกัดกรมการเงินทหารเรือ ซึ่งได้วิเคราะห์ในแบบ SWOT ในการหาจุดอ่อนจุดแข็งของบุคลากรในหน่วยงานที่ได้กระทำการก่อนหน้านี้ ซึ่งอธิบายงานวิจัยได้ดังนี้

การวิเคราะห์การบริหารจัดการในการแก้ไขปัญหานี้สินของกรมการเงินทหารเรือ

จากการเรียกสัมภาษณ์และสอบถามกำลังพลได้บังคับบัญชาของหน่วยกรมการเงินทหารเรือ โดยมียอดกำลังพลของกรมการเงินทหารเรือ มีจำนวนทั้งสิ้น 279 คน แบ่งเป็นนายทหารสัญญาบัตร จำนวน 160 นาย นายทหารชั้นประทวน จำนวน 110 นาย พนักงานราชการ 8 คน ลูกจ้างประจำ 1 คน ซึ่งได้ทำการรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์จากจำนวนกำลังพลดังกล่าว โดยสรุปการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กรต่อนี้สินของกำลังพล (Internal Factors)

จุดแข็ง (Strengths)

S1 มีการบริหารจัดการภายในโดยในรูปแบบที่เป็นระบบ

S2 มีการครอบคลุมเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบภายในหน่วยงานได้สะดวก

S3 ประสิทธิภาพในการใช้หนี้เงินกู้มีการหักเงินก่อนจ่ายเงินเดือน

S4 ระบบการทำงานภายในหน่วยเป็นแบบครอบครัว

S5 จำนวนกำลังพลสามารถควบคุมให้ปฏิบัติตามระเบียบ แบบแผน ตามนโยบายของ

หน่วยเหนือที่สั่งการลงมาให้ปฏิบัติตามได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

จุดอ่อน (Weaknesses)

W1 ผู้บังคับบัญชาไม่ค่อยเข้าใจถึงสถานการณ์การดำรงชีพของกำลังพล

W2 นโยบายสวัสดิการไม่ต่อเนื่อง

W3 มีการปรับเปลี่ยนผู้บังคับบัญชาอยู่บ่อยครั้ง

2. การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กรต่อหนี้สินของกำลังพล (External Factors)

โอกาส (Opportunities)

- O1 ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญกับการดำรงชีพของผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับล่าง
- O2 มีการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาในระดับสูงให้เป็นนโยบายในการช่วยเหลือกำลังพล
- O3 มีระเบียบและแผนงานในการบริหารสวัสดิการให้กับกำลังพล
- O4 มีกองทุนไว้ช่วยเหลือสำหรับกำลังพลที่เดือดร้อนขัดสน

อุปสรรค (Threats)

- T1 สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันมีค่าครองชีพที่สูงขึ้น
- T2 เกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจของโลก
- T3 การปรับเปลี่ยนนโยบายในระดับประเทศที่ไร้ทิศทาง
- T4 แผนงานและนโยบายในระดับสูงมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย
- T5 ผลกระทบจากบุคคลในครอบครัว

การนำผลการวิเคราะห์ SWOT มาจัดทำมาตรการเชิงกลยุทธ์

ตารางที่ 4 - 1 การวิเคราะห์ SWOT โดยการนำวิเคราะห์ในมาตรการเชิงรุก (SO)

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)
<p>S1 มีการบริหารจัดการภายในโดยในรูปแบบที่เป็นระบบ</p> <p>S2 มีการครอบคลุมเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบภายในหน่วยงานได้สะดวก</p> <p>S3 ประสิทธิภาพในการใช้หนี้เงินกู้มีการหักเงินก่อนจ่ายเงินเดือน</p> <p>S4 ระบบการทำงานภายในหน่วยเป็นแบบครอบครัว</p> <p>S5 จำนวนกำลังพลสามารถควบคุมให้ปฏิบัติตามระเบียบ แบบแผน ตามนโยบายของหน่วยเหนือที่สั่งการลงมาให้ปฏิบัติตามได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ</p>	<p>O1 ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญกับการดำรงชีพของผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับล่าง</p> <p>O2 มีการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาในระดับสูงให้เป็นนโยบายในการช่วยเหลือกำลังพล</p> <p>O3 มีระเบียบและแผนงานในการบริหารสวัสดิการให้กับกำลังพล</p> <p>O4 มีกองทุนไว้ช่วยเหลือสำหรับกำลังพลที่เดือดร้อนขัดสน</p>

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2563.

วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างจุดแข็งกับโอกาสในมาตรการแก้ไขปัญหานี้ ดังนี้

1. หน่วยงานควรมีการวางนโยบายและแผนงานในการติดตามการดำรงชีพของกำลังพลใน ส่วนของการบังคับบัญชา
2. มีการจัดอบรมสัมมนาและสร้างสัมพันธ์ระหว่างภายในหน่วยงานขององค์กร เพื่อให้เกิด ความสมานฉันท์และความเข้าใจภายในองค์กร
3. มีการจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องของการปฏิบัติในด้านการเงินหรือการออมทรัพย์ เพื่อ เป็นประโยชน์และให้ตระหนักถึงการใช้ชีวิตในสภาพเศรษฐกิจที่ค่าครองชีพสูง
4. ควรมีการจัดประชาสัมพันธ์ในเรื่องสิทธิประโยชน์ต่างๆ ให้กับกำลังพลอย่างทั่วถึง
5. ควรแนะแนวเรื่องของการปฏิบัติตัวเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณ

ตารางที่ 4 - 2 การวิเคราะห์ SWOT โดยการนำวิเคราะห์ในมาตรการเชิงปรับปรุงและพัฒนา (WO)

จุดอ่อน (W)	โอกาส (O)
<p>W1 ผู้บังคับบัญชาไม่ค่อยเข้าใจถึงสถานการณ์ การดำรงชีพของกำลังพล</p> <p>W2 นโยบายสวัสดิการไม่ต่อเนื่อง</p> <p>W3 มีการปรับเปลี่ยนผู้บังคับบัญชายุ่งบ่อยครั้ง</p>	<p>O1 ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญกับการดำรง ชีพของผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับล่าง</p> <p>O2 มีการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงให้ เป็นนโยบายในการช่วยเหลือกำลังพล</p> <p>O3 มีระเบียบและแผนงานในการบริหาร สวัสดิการให้กับกำลังพล</p> <p>O4 มีกองทุนไว้ช่วยเหลือสำหรับกำลังพลที่ เดือดร้อนขัดสน</p> <p>O6 งานวิจัยและนวัตกรรมใหม่ เป็นโอกาสในการ นำไปใช้ประโยชน์การพัฒนาอุตสาหกรรมและ พัฒนาเศรษฐกิจ</p>

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2563.

วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างจุดอ่อนกับโอกาสในมาตรการแก้ไขปัญหานี้ ดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดการบริหารด้านสวัสดิการของกำลังพลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการให้พื้นที่กำลังพลชั้นผู้น้อยได้พูดคุยปัญหาต่างๆ ให้ผู้ใหญ่ได้รับทราบ

2. นำเสนอข้อมูลปัญหา ข้อเสนอแนะของกำลังพลชั้นผู้น้อยต่อหน่วยงานต้นสังกัดและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงการดำเนินงานในองค์กร

3. พัฒนาการให้บริการของสวัสดิการของกำลังพล เพื่อให้สามารถตอบสนองได้อย่างเป็นเอกภาพ รวมถึงการพัฒนาระบบการให้บริการผ่านระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่

ตารางที่ 4 - 3 การวิเคราะห์ SWOT โดยการนำวิเคราะห์ในมาตรการเชิงป้องกัน (ST)

จุดแข็ง (S)	อุปสรรค (T)
<p>S1 มีการบริหารจัดการภายในโดยในรูปแบบที่เป็นระบบ</p> <p>S2 มีการครอบคลุมเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบภายในหน่วยงานได้สะดวก</p> <p>S3 ประสิทธิภาพในการใช้หนี้เงินกู้มีการหักเงินก่อนจ่ายเงินเดือน</p> <p>S4 ระบบการทำงานภายในหน่วยเป็นแบบครอบครัว</p> <p>S5 จำนวนกำลังพลสามารถควบคุมให้ปฏิบัติตามระเบียบ แบบแผน ตามนโยบายของหน่วยเหนือที่สั่งการลงมาให้ปฏิบัติตามได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ</p>	<p>T1 สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันมีค่าครองชีพที่สูงขึ้น</p> <p>T2 เกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจของโลก</p> <p>T3 การปรับเปลี่ยนนโยบายในระดับประเทศที่ไร้ทิศทาง</p> <p>T4 แผนงานและนโยบายในระดับสูงมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย</p> <p>T5 ผลกระทบจากบุคคลในครอบครัว</p>

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2563.

วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างจุดแข็งกับอุปสรรคในมาตรการแก้ไขปัญหานี้ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และการดำรงชีพของกำลังพลในหน่วยงาน

2. ส่งเสริมและพัฒนาให้ตระหนักในการใช้เงินในยามที่กำลังเกษียณอายุราชการ

3. ส่งเสริมความร่วมมือและสร้างความเข้าใจภายในองค์กร

4. ส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วม และสร้างกลไกการรับรู้และนำเสนอปัญหา อุปสรรคเพื่อการแก้ไขการดำรงชีพของกำลังพลในสังกัด

5. สร้างความเข้าใจให้กำลังพลในหน่วยให้ตระหนักถึงการปรับตัว รวมทั้งการสร้างขีดความสามารถในการดำรงชีพ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงแบบพลวัต อาทิ กระแสสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ และเศรษฐกิจโลก

6. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของกำลังพลในสังกัด เพื่อช่วยในด้านของการทำงานและวางแผนทางการเงินในการดำรงชีพในปัจจุบัน

ตารางที่ 4 - 4 การวิเคราะห์ SWOT โดยการนำวิเคราะห์ในมาตรการเชิงหลีกเลี่ยง (WT)

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)
<p>W1 ผู้บังคับบัญชาไม่ค่อยเข้าใจถึงสถานการณ์การดำรงชีพของกำลังพล</p> <p>W2 นโยบายสวัสดิการไม่ต่อเนื่อง</p> <p>W3 มีการปรับเปลี่ยนผู้บังคับบัญชาอยู่บ่อยครั้ง</p>	<p>T1 สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันมีค่าครองชีพที่สูงขึ้น</p> <p>T2 เกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจของโลก</p> <p>T3 การปรับเปลี่ยนนโยบายในระดับประเทศที่ไร้ทิศทาง</p> <p>T4 แผนงานและนโยบายในระดับสูงมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย</p> <p>T5 ผลกระทบจากบุคคลในครอบครัว</p>

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2563.

วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างจุดอ่อนกับอุปสรรคในมาตรการแก้ไขปัญหานี้สิน ดังนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนากำลังพลในสังกัดให้ตระหนักในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงินของตนเอง โดยผู้บังคับบัญชาส่งเสริมและให้คำปรึกษา
2. ส่งเสริมให้มีการคิดค้นนวัตกรรมทางการเงิน หรือเทคโนโลยี เพื่อช่วยในการส่งเสริมหารายได้ให้กับกำลังพล โดยร่วมกับสถาบันทางการเงิน เพื่อเพิ่มมูลค่าและการบริหารจัดการในเงินลงทุนของตนเอง
3. ส่งเสริมความร่วมมือและสร้างความเข้าใจภายในองค์กรของกำลังพลด้วยกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน
4. ส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารด้านการเงินและการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุราชการ เพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีพในสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

5. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกำลังพลที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้านการเงิน เพื่อเป็นแบบอย่างกับกำลังพลในสังกัด

6. ให้กำลังปฏิบัติตามโดยยึดแนวทางหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้กำลังพลสามารถดำรงชีพทางการเงิน ไม่ฟุ่มเฟือย และสามารถดำรงชีวิตได้ในยุคเศรษฐกิจที่ผันผวนในปัจจุบัน

การวิเคราะห์แนวคิดผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผลการสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดงานวิจัย ความเห็นของกำลังพลที่ประสบปัญหาทางการเงินด้วยการเป็นหนี้ เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย กรณีศึกษากฎการเงินทหารเรือ จากการสัมภาษณ์โดยสรุปแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านปัจจัยส่วนบุคคลมีดังนี้ ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า สาเหตุหลักมาจากเงินเดือนที่รับอยู่ไม่พอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ซึ่งมีภาระค่าใช้จ่ายหลายอย่าง เช่น ผ่อนบ้าน ผ่อนรถ ผ่อนบัตรเครดิต ค่าใช้จ่ายส่วนตัวและค่าใช้จ่ายฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วน”เนื่องจากรายได้ในปัจจุบันมีแค่เงินเดือนเพียงอย่างเดียว ทำให้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุน และไม่มีเงินเก็บออม ถึงแม้มีการวางแผนค่าใช้จ่ายที่จะทำให้อยู่ได้เพียงพอในแต่ละเดือน แต่ก็ทำได้เพียงแค่เงินเดือนพอใช้ต่อเดือนเท่านั้น เนื่องจากมีรายรับทางเดียวจากงานประจำ ซึ่งไม่พอกับค่าใช้จ่าย และภาระต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่วนแผนระยะยาวในการวางแผนค่าใช้จ่ายนั้นคงทำได้ยากเพราะไม่รู้ว่าจะมีเหตุจำเป็นในอนาคตที่จะต้องใช้เงินมากน้อยแค่ไหน เพราะปัจจุบันรายได้ก็ไม่ค่อยเพียงพอต่อรายจ่ายในแต่ละเดือน เพราะในแต่ละเดือนก็นำไปใช้จ่ายกับการอุปโภคบริโภค ตามหนี้สินเพื่อการบริโภคใช้จ่ายสำหรับชีวิตประจำวันและถือเป็นหนี้สินไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งรายได้นั้นยังต้องจัดการเงินบางส่วนมาชำระหนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมเช่น ค่าผ่อนบ้าน ค่าผ่อนรถ ค่าผ่อนบัตรเครดิต ค่าใช้จ่ายส่วนตัวหนี้สินส่วนใหญ่ เกิดจากการกู้ยืมมาใช้จ่ายใช้สอยสำหรับชีวิตประจำวัน ซึ่งบางเรื่องนั้นเป็นสิ่งจำเป็นและไม่จำเป็น หลายครั้งการเป็นหนี้ก็เกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือเหตุฉุกเฉิน เช่น ค่าซ่อมบำรุงรถยนต์ ค่าซ่อมแซมบ้าน ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้เป็นค่าใช้จ่ายไม่อาจคาดเดาได้ เพราะเกิดขึ้นในอนาคต มีเหตุฉุกเฉินในการใช้เงิน หมุนเงินไม่ทัน ต้องการเงินทุนสำรองทำให้อาจอดเงินสดผ่านบัตรเครดิตมาใช้จ่าย ทำให้เกิดเป็นหนี้สิน ถึงแม้จะมีการวางแผนการใช้จ่าย แต่ก็ไม่สามารถกำหนดหรือวางแผนในระยะยาวได้ เพียงได้แค่วางแผนการใช้จ่ายในระยะสั้น ๆ เท่านั้น เพื่อให้เพียงพอต่อการใช้จ่ายและบริหารจัดการหนี้สินการเกิดหนี้สินส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุการบริโภค ซึ่งการบริโภคนั้นมีทั้งสิ่งที่จำเป็นและไม่จำเป็นตามหลักปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีพ และสิ่งของฟุ่มเฟือย หลายครั้งที่ก่อหนี้สินล้วนเกิดขึ้นจากพฤติกรรมการเลียนแบบที่เป็นปัจจัยทางวัฒนธรรม ช่วงชั้นของสังคม ที่เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีรายได้ อาชีพ การศึกษา ที่มีเหมือนหรือ

ใกล้เคียงกันก่อเกิดเป็นสังคมหนึ่ง ซึ่งพฤติกรรมการเลียนแบบนั้นทำให้ผู้บริโภคที่อยู่ในชั้นสังคมเดียวกันมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเหมือนกัน อยากรู้หรืออยากได้เหมือนกัน ซึ่งเป็นค่านิยมของคนในกลุ่มชนชั้นสังคมเดียวกันเช่น เห็นเพื่อนบ้านออกรถยนต์ใหม่ป้ายแดงก็อยากมีรถใหม่อย่างเขา เห็นเพื่อนในที่ทำงานแต่งตัวซื้อของแบรนด์เนมก็อยากซื้อตามเขา สิ่งเหล่านี้เกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมเพื่อให้คนในสังคมเดียวกันเกิดการยอมรับ กลายเป็นค่านิยมของกลุ่มชนชั้นนั้น สิ่งเหล่านี้จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างมาก

2. ด้านปัจจัยการสนับสนุนสวัสดิการจากหน่วยงานต้นสังกัดผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ต้องการให้หน่วยงานต้นสังกัดเล็งเห็นถึงความสำคัญในการช่วยเหลือกลุ่มพนักงาน ลูกจ้าง เห็นควรให้มีการช่วยเหลือในรูปแบบการจัดสวัสดิการ เพื่อช่วยเหลือและเสริมสร้างกำลังใจให้กับกลุ่มพนักงาน ลูกจ้างอย่างมาก เนื่องจากกลุ่มพนักงาน ลูกจ้าง ไม่มีสวัสดิการใด ๆ ช่วยเหลือ ซึ่งแตกต่างจากข้าราชการที่มีสวัสดิการคอยช่วยเหลือดูแลต่าง ๆ การที่หน่วยงานต้นสังกัดเห็นความสำคัญในการสนับสนุนสวัสดิการช่วยเหลือเพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ก็จะส่งผลให้มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวันและได้มีเงินเก็บออมไม่มีหนี้สิน การช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของกำลังพลในสังกัด ยังเป็นการสร้างขวัญกำลังใจกำลังพลในสังกัดอีกด้วย สำหรับคนทำงานทุกคนจะอยู่ที่ไหนก็ตาม สิ่งสำคัญของคนทำงานคือเขาต้องการให้หน่วยงานต้นสังกัดเห็นความสำคัญ ให้ความสนใจ การเป็นอยู่ ซึ่งในสิ่งเหล่านี้ทำให้คนทำงานมีความรักต่อองค์กรมากยิ่งขึ้นถือเป็นเรื่องที่ดี ซึ่งในปัจจุบันทิศทางค่าครองชีพนั้นสูงขึ้นเรื่อยๆ จึงอยากให้หน่วยงานต้นสังกัด จัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อเป็นการสนับสนุนให้กำลังพลในสังกัดได้ลดภาระค่าใช้จ่ายในบางส่วนลง คงไม่ขอให้ช่วยทั้งหมด แต่อย่างน้อยภาระค่าใช้จ่ายบางส่วนลดลง ก็คงทำให้มีเงินเหลือไว้ออมเหลือเก็บได้ นอกจากการได้รับการช่วยเหลือโดยการลดภาระค่าใช้จ่ายแล้ว บางรายอยากมีรายได้พิเศษที่นอกเหนือจากงานประจำ แต่ไม่รู้ว่าจะไปประกอบอาชีพอะไร วิชาชีพก็ไม่มี ไม่มีเทคนิคการทำอาหาร จึงอยากให้หน่วยงานต้นสังกัดประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีวิทยากรจากทางภาครัฐด้วยกัน เข้ามาจัดอบรมฝึกอาชีพ เพื่อที่จะทำให้อาชีพเสริม และค้าขาย เป็นรายได้อีกทางเพื่อแบ่งเบาภาระ “การมีรายได้เสริมก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เป็นหนี้ได้น้อยลง เพราะรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นก็จะช่วยแบ่งเบาภาระในการจ่ายหนี้ต่าง ๆ หากหน่วยงานต้นสังกัดได้เห็นความสำคัญตรงนี้ จึงอยากให้มีการสนับสนุนด้านอาชีพ และพื้นที่จัดจำหน่าย เช่น จัดอบรมฝึกอาชีพตามความสนใจของข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง และมีพื้นที่ในส่วนของทางราชการ จัดสรรให้ได้มีพื้นที่ให้จัดจำหน่ายสินค้าหรือเป็นตลาดนัดขนาดย่อมได้ให้กับประชาชนผู้มาติดต่อราชการ และบุคคลทั่วไปนอกเหนือจากการสนับสนุนสวัสดิการจากหน่วยงานต้นสังกัดแล้วนั้น

แนวทางการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับหนี้สินกำลังพลของกรมการเงินทหารเรือ

จากการวิเคราะห์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์มาสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับหนี้สินกำลังพลในส่วนของหน่วยงานกรมการเงินทหาร ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ส่วนใหญ่กำลังพลจะก่อหนี้ที่ไม่จำเป็นเป็นส่วนมาก อีกทั้งยังไม่มี การวางแผนในการใช้เงินให้สมดุลกับแนวการดำเนินชีวิตในปัจจุบันจึงทำให้เกิดกำลังพลเกิดการก่อหนี้สินเป็นจำนวนมาก อีกทั้งหนี้ที่ก่อขึ้นก็ไม่เกิดประโยชน์ต่อตัวกำลังพลเท่าที่ควรทำให้เกิดผลจากการวิเคราะห์ในข้างต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ ดังนี้

1. รมรงค์ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในหน่วยงานเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่าง เป็นรูปธรรมให้มากขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ทางสาย การรณรงค์ติดโปสเตอร์ตามจุดต่าง ๆ และการจัด นิทรรศการ
2. จัดให้มีการบรรยาย อบรม สัมมนา เพื่อปลูกฝังให้กำลังพลมีความรู้ ความเข้าใจใน หลักการเหตุผลและวิธีการในการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งปลูกฝังให้เห็น ความสำคัญในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. นำกำลังพลไปดูงานในชุมชนหรือหมู่บ้านที่ประสบผลสำเร็จในการดำรงชีวิตตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมว่าดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร
4. ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมกับกำลังพลในแต่ละระดับ เพื่อเป็นแนวทางจัดกิจกรรมให้ เงินทุนและตั้งสหกรณ์สนับสนุน โดยให้กำลังพลและครอบครัวมีส่วนร่วมปรึกษากันแก้ปัญหา
5. ให้รู้จักประมาณตนใช้จ่ายอย่างประหยัดตามที่มีใช้จริง ลดละเลิกสิ่งฟุ่มเฟือย การทำ บัญชีรับ-จ่าย
6. ส่งเสริมให้กำลังพลมีอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายรับให้มากขึ้น และลดค่าใช้จ่ายและหนี้สิน ให้น้อยลง
7. ทาสถาบันการเงินมาแก้ปัญหาให้มีหนี้สินทางเดียวแล้วไม่ให้กู้อีก
8. จัดสวัสดิการในสิ่งจำเป็นแก่กำลังพล เช่น แจกข้าวสาร อาหารแห้ง จัดหาสินค้าอุปโภค บริโภคราคาถูกลงมาขายหรือแจกจ่ายตามงบประมาณที่มีอย่างพอเพียง
9. การควบคุมคุณธรรมหรือการรักษาศีล ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และดำรงชีพด้วยความสุจริต ให้มีความสามัคคีทุกหมู่เหล่า
10. ควรมีความพอประมาณ กล่าวคือมีความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่ เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
11. ควรีเหตุผล มีการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบ

12. ควรมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว มีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

13. ควรให้มีความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและเพื่อความระมัดระวังในขั้นการปฏิบัติ

14. ควรปลูกฝังคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน อดกลั้นและอดออม ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต มีการเข้าวัดปฏิบัติธรรม มีการสวดมนต์ภาวนา นั่งสมาธิ ฟังธรรม เพื่อค้นหาความเป็นจริงของชีวิต เกี่ยวกับกายและใจของตน ด้วยสติปัญญาของตนตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือตามคำสั่งสอนของพระศาสดาทุกพระองค์

สรุป

จากผลการวิเคราะห์ของการแก้ไขปัญหานี้สินกำลังพลในส่วนของกรมการเงินทหารเรือ นั้น สรุปได้ว่า ประการแรกที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้ปลอดจากการเป็นหนี้คือตัวเราก่อน เนื่องจากตัวของบุคคลากรในหน่วยงานไม่มีความพอเพียงแล้วก็จะย่อมส่งผลกระทบต่อการเป็นหนี้ ซึ่งต้องไปกู้ยืมเงินเพื่อสนองตัณหาความสุขของตนเองโดยไม่คิดถึงผลที่จะตามมาภายหลังทำให้เกิดสภาวะการณเป็นหนี้เกิดขึ้น กล่าวคือถ้าตัวเองรู้จักพอเพียงแล้วก็จะสามารถมีภูมิคุ้มกันต่อการเป็นหนี้ได้ ประการต่อมาคือการวางแผน ถ้าหากบุคคลากรกำลังพลในหน่วยงานมีการรู้จักวางแผนในการดำเนินการใช้เงินในชีวิตประจำวันและวางแผนอนาคตไว้ โดยควบคู่กับการนำประการแรกมาควบคุมแล้ว ก็จะทำให้มีการดำเนินชีวิตที่เข้มแข็ง ปลอดจากการเป็นหนี้และทำให้เกิดมีความสุขในการชีวิต และหากกำลังพลได้ทำความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฯ และได้นำเอาไปใช้ในการดำรงชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ มีผลให้ความเป็นอยู่และสภาพการเงินมีความคล่องตัวมากขึ้น รู้จักบริหารจัดการหนี้สินของตนเอง ด้วยการเก็บออม ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย ทำให้ครอบครัว มีภาระหนี้สินลดน้อยลง และหลุดพ้นจากการเป็นหนี้ในที่สุด ทำให้มีเงินเหลือ นำไปใช้จ่ายในครอบครัว หรือสามารถสำรองไว้ใช้จ่ายจำเป็น นอกจากนั้นแล้วยังสามารถนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไปประยุกต์ใช้ไม่เพียงแต่เรื่องเงินเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ให้ยึดมั่น ในคุณธรรม ดำรงอยู่ในสายกลาง ไม่เบียดเบียนใคร มีขวัญและกำลังใจที่ดีขึ้น เนื่องมาจากสภาวะหนี้สินลดลงและกำลังจะหมดไปในที่สุด กำลังพลสามารถขยายผลการนำแนวทางนี้ไปสู่ครอบครัว ญาติพี่น้อง และชุมชนใกล้เคียง ตลอดจนมีความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ทุกประการ ซึ่งเป็นหลักการที่ได้ทรงพระราชทานแนวทางไว้ เพื่อให้คนไทยทุกคนและหลักการนี้จะยังคงใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย ไม่ว่าจะสถานการณ์โลกจะเปลี่ยนแปลงไปเช่นไร ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ จะมีเงินใช้ ด้วยความพอเพียง ใช้แต่สิ่งของที่

จำเป็นต่อชีวิตประจำวันเท่านั้น ไม่อยากได้สิ่งของฟุ่มเฟือยหากทุกคน รวมถึงทุกภาคส่วนสามารถกระทำ
ได้ตามแนวทางนี้ ประเทศไทยของเราก็จะพึ่งพาตนเองได้ ไม่จำเป็นต้องนำเข้าสินค้าที่ไม่จำเป็นหรือต้องไป
กู้เงินจากต่างประเทศทำให้สถานะทางการเงินของประเทศมั่นคง และมีเสถียรภาพ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย กรณีศึกษากรมการเงินทหารเรือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุและพฤติกรรมการก่อหนี้ รวมถึงปัจจัยที่มีต่อการดำรงชีพของกำลังพล โดยการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาปัจจัยด้านส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการก่อหนี้สิน ปัจจัยที่ด้านการสนับสนุนสวัสดิการจากหน่วยงานต้นสังกัด และการตัดสินใจเลือกแหล่งเงินกู้ระหว่างกู้เงินในระบบ (สถาบันการเงิน) และการกู้เงินนอกระบบ ของกำลังพลในหน่วยกรมการเงิน มีดังนี้

1. ด้านปัจจัยส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 15,001 - 30,000 บาท และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท ส่วนเกินครึ่งมีการวางแผนการใช้จ่าย มีการบริหารจัดการหนี้ มีการวางแผนการเลือกใช้จ่ายกับสิ่งของจำเป็นและสิ่งของไม่จำเป็นภาระหนี้สินที่มีในปัจจุบันเป็น สินเชื่อส่วนบุคคล และบัตรเครดิตรองลงมา ซึ่งจำนวนบัตรเครดิตส่วนใหญ่มีเพียงแค่ 1 ใบ ประเภทหนี้สินส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อส่วนบุคคล บัตรเครดิต และสินเชื่อบัตรเครดิตรองลงมา วัตถุประสงค์การก่อหนี้ส่วนใหญ่เกิดจากใช้อุปโภคบริโภค ส่วนผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจก่อหนี้มากที่สุดคือ ตนเอง ก่อหนี้เพื่อตนเอง แนวโน้มก่อหนี้ในอนาคตคือใช้อุปโภคบริโภคและสินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งข้อมูลจะเห็นได้ว่าถึงแม้มีการวางแผนค่าใช้จ่าย แต่ก็ยังมีสัดส่วนในเรื่องการใช้จ่ายด้านอุปโภคบริโภคและของฟุ่มเฟือยเป็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และอาจทำให้บางช่วงที่ต้องการเงินเพื่อใช้จ่ายนั้นไม่เพียงพอ ซึ่งทำให้ก่อหนี้ในอนาคตได้ จากการสัมภาษณ์พบว่า สิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อการอุปโภคบริโภคใช้จ่ายนั้นคือตนเอง ซึ่งมีลักษณะต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งเป็นกลุ่มชนชั้นในระดับสังคมเดียวกัน มีหน้ามีตาทางสังคม โดยมักมีพฤติกรรมการเลียนแบบ โดยปัจจัยทางสังคมซึ่งเป็นช่วงชั้นทางสังคม กลุ่มคนในระดับเดียวกัน มีพฤติกรรมหรือค่านิยม ที่มีลักษณะการเลียนแบบ ใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายเกินตัว บริโภคของแพงเพราะเมื่อเห็นคนที่อยู่ในชนชั้นระดับสังคมเดียวกันมีสิ่งของต่างๆ ตนเองก็อยากมีอยากได้ ทำให้เกิดการใช้จ่ายล่วงหน้าในอนาคต และมีลักษณะที่อยากมีแบบทันทีทันใด ไม่รอรายได้ที่แน่นอนและใช้จ่ายทันทีโดยผ่านบัตรเครดิต และสินเชื่อส่วนบุคคล เพราะคาดว่าจะมีความสามารถในการชำระหนี้เพียงพอในอนาคตได้ซึ่งหนี้ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้

จ่ายเงินที่มีผลต่อการก่อหนี้ โดยการเลือกซื้อของใช้ประจำวัน การซื้อเสื้อผ้า Brand Name การเลือกซื้อเครื่องประดับที่มีราคาแพง และการเลือกซื้อเครื่องเสียงติดภายในรถยนต์ สิ่งเหล่านี้เกิดจากการบริโภคที่มีพฤติกรรมการเลียนแบบใช้จ่ายฟุ่มเฟือยโดยการเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ส่วนอีกกลุ่มที่ให้ข้อมูลไว้น่าสนใจเกี่ยวกับความต้องการการใช้จ่ายคือ หลายครั้งมีเหตุจำเป็นที่ต้องใช้เงินเร่งด่วนทันที กระแสเงินสดหมุนเวียน เร่งด่วน เหตุฉุกเฉินจำเป็น เช่น การลงทุนค้าขาย ค่าซ่อมรถ ซ่อมบ้าน ค่ารักษาพยาบาล สิ่งของจำเป็นต้องใช้ เกิดชำรุด เสียหาย ซึ่งไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนสวัสดิการจากหน่วยงานต้นสังกัด จากการศึกษาพบว่ากลุ่มส่วนใหญ่มีความต้องการให้จัดสวัสดิการให้กับข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ในสังกัดเพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย โดยมีความต้องการค่าเล่าเรียนบุตรมากที่สุด และสนับสนุนด้านสวัสดิการเงินกู้กำลังพล เงินสนับสนุนค่าเลี้ยงชีพ ซึ่งพบว่าจากการสอบถามความคิดเห็น ส่วนใหญ่คิดว่าควรมีสวัสดิการให้มากกว่านี้ ซึ่งจะทำให้มีความสามารถในการชำระหนี้ และไม่ก่อให้เกิดหนี้ได้ การช่วยเหลือสวัสดิการจากหน่วยงานต้นสังกัด เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการหนี้ในและนอกระบบ

3. แหล่งเงินกู้ระหว่างการกู้เงินในระบบ (สถาบันการเงิน) และการกู้เงินนอกระบบ อีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่สุดส่งผลต่อการตัดสินใจก่อหนี้สิน เนื่องจากผู้ที่ตัดสินใจก่อหนี้จากการศึกษาพบว่า ได้กู้เงินจากสินเชื่อส่วนบุคคล บัตรเครดิต กู้เงินในระบบ (สถาบันการเงิน) สหกรณ์ออมทรัพย์ เต็มวงเงิน หรือไม่ผ่านการพิจารณาอนุมัติ จึงทำให้ต้องหันมาใช้บริการกู้เงินนอกระบบ เพราะมีความจำเป็นเร่งด่วน ฉุกเฉินในการใช้จ่าย ซึ่งรอเวลาไม่ได้ และการก่อหนี้นอกระบบนั้น มีกระบวนการยื่นเอกสาร เช่น สัญญารับเงิน ซึ่งสามารถกระทำได้ทันที ไม่ต้องรอเวลา หรือขั้นตอนเอกสารที่ยุ่งยาก ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการหนี้นอกระบบมากที่สุดเกิดจากการถูกปฏิเสธการอนุมัติสินเชื่อ การกู้เงินไม่ผ่านการขอพิจารณาอนุมัติบัตรกดเงินสด วงเงินที่ขอกู้สูงเกินไป กู้ไม่ได้ เพราะขาดเอกสาร สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุที่เกิดจากการผลของการผ่านกระบวนการ การขอพิจารณาอนุมัติสินเชื่อหรือเงินกู้ในระบบ (สถาบันการเงิน) แต่ถูกปฏิเสธและไม่ผ่านการพิจารณาอนุมัติ จึงตัดสินใจใช้บริการหนี้นอกระบบซึ่งมีความสะดวก รวดเร็ว และไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก เพราะจากการศึกษาเงินกู้ในระบบ (สถาบันการเงิน) และเงินกู้นอกระบบ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการกู้เงินในระบบ (สถาบันการเงิน) ในปัจจุบันไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เพราะสถาบันการเงินในระบบมีความรวดเร็วขึ้น ขั้นตอนการขอพิจารณาง่ายขึ้น กระชับขึ้น จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการขอเงินกู้ และการกู้เงินนอกระบบ เรื่องของดอกเบี้ยที่มีการคิดเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดต่างรับทราบเข้าใจดีและยินยอมที่จะให้ จึงเป็นประเด็นให้เห็นได้ชัดว่าการกู้เงินนอกระบบนั้นส่วนใหญ่ผ่านกระบวนการขอพิจารณาอนุมัติสินเชื่อในระบบ (สถาบันการเงิน) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่เป็นบุคคลที่สถาบันการเงินเห็นว่าไม่ควรได้รับการอนุมัติสินเชื่อตามหลักเกณฑ์การวิเคราะห์การอนุมัติ สินเชื่อ 5C

และ 5P เนื่องจากหากอนุมัติแล้วอาจทำให้สถาบันการเงินมีหนี้เสีย เพราะผู้กู้ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ในอนาคตได้ ฉะนั้นแล้ว ผู้กู้จึงหันมาใช้บริการหนี้นอกระบบแทน ซึ่งเป็นทางเลือกที่สอรองจากการกู้จากสถาบันการเงิน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย ในส่วนของกรมการเงินทหารเรือ นั้นควรจะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตของกำลังพล ซึ่งหากไม่มีผู้บังคับบัญชาที่คอยสอดส่อง กำกับดูแลแล้ว การดำเนินการดังกล่าวก็ไม่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ จึงเห็นควรเสนอแนะการดำเนินการของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น โดยมีแนวทางดังนี้

1. แนวทางเชิงนโยบาย ทุกหน่วยงานควรมีนโยบายที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

1.1 ส่งเสริมให้กำลังพลทุกนายจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อจดบันทึกรายรับ รายจ่าย ของกำลังพลทุกนายในแต่ละเดือน อีกทั้งยังเป็นการเตือนความจำของจำนวนเงินที่ได้รับ และใช้จ่ายไปในแต่ละเดือน

1.2 สนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ทำการตรวจสอบสถานะหนี้สินของกำลังพลในแต่ละเดือน เพื่อเป็นฐานข้อมูลต่อไป

1.3 ปรับปรุงระบบสวัสดิการของกำลังพลให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายอีกทางหนึ่ง

1.4 ลดการอนุมัติการกู้เงินของกำลังพลที่นำไปใช้ในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ และความจำเป็นลงและรายรับเมื่อหักรายจ่ายทั้งหมดแล้วจะต้องเหลือไม่น้อยกว่า 1 ส่วนใน 3 ส่วนของเงินเดือน

1.5 รมรงค์ส่งเสริมให้กำลังพล ลด ละ เลิก อบายมุข ทุกประเภท

2. แนวทางเชิงปฏิบัติ ทุกหน่วยงานควรรณรงค์ให้กำลังพลได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันจริงและกำกับดูแลกำลังพล ดังนี้

2.1 ชมเชย และยกย่องกำลังพลที่ได้ปฏิบัติตามนโยบาย และนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปบริหารจัดการหนี้สิน จนกระทั่งหนี้สินหมดไป

2.2 จัดกำลังพลไปทัศนศึกษาดูงานในสภาพภูมิประเทศจริง ของบุคคลที่ได้นำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้แล้วประสบผลสำเร็จ เช่น เกษตรกร หรือกำลังพลที่ได้นำแนวทางนี้ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นแรงบันดาลใจและเป็นต้นแบบในการปฏิบัติ

2.3 ผู้บังคับหน่วยส่งเสริมให้กำลังพลมีอาชีพเสริมที่สุจริต และไม่กระทบเวลาราชการ

2.4 อบรมศีลธรรมประจำเดือน ทั้งในและนอกหน่วยให้กับกำลังพล

2.5 ผู้บังคับหน่วย หมั่นตรวจตรา เยี่ยมเยียนกำลังพลทุกระดับชั้น ณ บ้านพักของกำลังพล ซึ่งจะทำให้กำลังพล รู้สึกว่าผู้บังคับบัญชามีความห่วงใย ใส่ใจในความเป็นอยู่ทำให้มีขวัญกำลังใจที่ดี พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามที่ผู้บังคับบัญชา แนะนำหรือสั่งการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, สำนักงาน. สุขภาพคนไทย : ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองสู่การปฏิรูปประเทศ จากฐานราก. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2557.
- ธงชัย สันติวงษ์. กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- วรเดช จันทรศร. ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2554.
- สมคิด บางโม. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิทย์พัฒน์, 2542.
- สมบัติ กุสุมาลี. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเพื่อความพอเพียงในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหาร. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2553.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- อภิชัย พันธเสน. แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2539.

วารสารและหนังสือพิมพ์

- สมบัติ กุสุมาลี. “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาองค์กร”. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. ฉบับที่ 48, 2551.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- จันทิพา บุญยะสมิต. “โครงสร้างและพฤติกรรมการณ์การเงินตลาดเงินนอกระบบในหน่วยทหาร : กรณีศึกษา นายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการทหารสูงสุด”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- ชาติรี สีผึ้ง. “สภาพปัญหาหนี้สินของข้าราชการทหารประจำการ สังกัดกองพลทหารช่าง จังหวัดราชบุรี เป็นการศึกษานโยบายและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการทหาร

ประจำการ”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.

ระวีวรรณ เสือสกุล. “พฤติกรรมของผู้บริโภคที่ทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ กรณีศึกษา : ลูกหนี้ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549.

สัมภาษณ์

โกวิท อินทร์พรหม, พลเรือโท, หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำผู้บัญชาการทหารเรือ. สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2563.

ชวลิต เลขะวัฒนะ, นาวาเอก, นายทหารปฏิบัติการประจำกรมกำลังพลทหารเรือ. สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2563.

ทรงวิทย์ หนูนุกัถิ, พลตรี, รองแม่ทัพภาคที่ 1. สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2563.

ธรรมรงค์เดช เจริญสุข, พลอากาศตรี, ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ. สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2563.

สิทธิชัย ต่างใจ, พลเรือตรี, ผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ. สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2563.

อนุพงษ์ ทรงมาลัย, นาวาเอก, ผู้อำนวยการกองเงินเดือน กรมการเงินทหารเรือ. สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2563.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2560”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134, 31 กรกฎาคม 2560, ตอนที่ 79 ก.

เอกสารที่ไม่ตีพิมพ์

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564”. 2560.

ภาษาต่างประเทศ

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. Development participation: Concept and measure for project design implementation and evaluation. New York : Cornell University. 1977.

Davis, Keith. Human Behavior at Work : Human relation and Organization Behavior. New York : McGraw-Hill Co., 1972.

White, A.T. Why Community Participation a Discussion of the argument go, Community participation : Current issue and lesson learned. New York : United Nations Children's Fund. 1982.

William Erwin. Participation Management : Concept Theory and Implementation. Atlanta G. : Georgia State University. 1976.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลเรือตรี สนทยา แสงบางมุด
วัน เดือน ปีเกิด	9 มกราคม 2507
การศึกษา	สำเร็จการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสวี่วิทยา จังหวัดชุมพร สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรีชั้นกเรียนนายเรือ สำเร็จการศึกษา วิทยาลัยการทัพเรือ รุ่นที่ 46 สำเร็จการศึกษา เสนาธิการทหารเรือ รุ่นที่ 58
ประวัติการทำงานโดยย่อ	ผู้อำนวยการกองบริการ กรมพลาธิการทหารเรือ ผู้อำนวยการศูนย์พัสดุช่าง กรมอุททหารเรือ ผู้อำนวยการโรงเรียนพลาธิการ กรมพลาธิการทหารเรือ ผู้อำนวยการกองคลังพลาธิการ กรมพลาธิการทหารเรือ หัวหน้านายทหารฝ่ายอำนวยการ กรมพลาธิการทหารเรือ
ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้ากรมการเงินทหารเรือ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย กรณีศึกษา กรมการ
เงินทหารเรือ

ผู้วิจัย พลเรือตรี สนทยา แสงบางมุด หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ตำแหน่ง เจ้ากรมการเงินทหารเรือ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากปัจจุบันโลกมีการพัฒนาปรับเปลี่ยน หมุนเวียนอย่างรวดเร็ว อาทิ เทคโนโลยี รูปแบบการใช้ชีวิต ทักษะคนและความต้องการที่มีความหลากหลายมากขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีความต้องการทรัพย์สินเครื่องอุปโภค บริโภค ซึ่งเกินกว่ารายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือน มีการก่อภาระหนี้สินมากขึ้น โดยคาดว่าจะสามารถชำระหนี้ได้ในอนาคต จึงทำให้คนเราหาสิ่งต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของตน โดยบางครั้งลืมนึกถึงความจำเป็นแต่กลับกลายเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะพฤติกรรมสังคมไทยบริโภควัตถุนิยมที่ฝังรากลึกอย่างยาวนาน จนในบางครั้ง พฤติกรรมการใช้จ่ายกลับกลายเป็นหนี้สิน รวมไปถึงกลุ่มคนที่นิยมสิ่งอบายมุขต่างๆ ในขณะที่กลุ่มคนระดับรากหญ้าถึงระดับกลางที่มีความตั้งใจใฝ่ดีประกอบอาชีพสุจริตแต่ขาดเงินทุน ซึ่งสิ่งที่ผู้คนมักนึกถึงยามเดือดร้อน เพื่อหาเงินมาหล่อเลี้ยงสิ่งต่าง ๆ นั่นคือ สถาบันการเงินจึงกลายเป็นตัวเลือกที่ได้รับความนิยมอย่างสูงเรื่อยมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้คนจำนวนมากหันมาใช้บริการสินเชื่อกับสถาบันการเงิน ในขณะที่สถาบันการเงิน สามารถให้กู้ในวงเงินที่จำกัด และมีการตรวจสอบอย่างละเอียดโดยการตรวจเช็คประวัติทางการเงิน รวมไปถึงวิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอนทางเอกสารที่มากมาย รวมถึงระยะเวลาในการพิจารณาอนุมัตินานเกินไป จนในบางครั้งทำให้ผู้ที่มาขอกู้เงินกับสถาบันการเงินนั้นไม่ทันเวลาต่อการสร้างสภาพคล่องทางธุรกิจ ซึ่งในบางครั้งด้วยคุณสมบัติของผู้ขอกู้นั้นไม่ผ่านการพิจารณาตรงตามหลักเกณฑ์ความต้องการของสถาบันการเงิน เลยส่งผลให้มีโอกาสสูงที่จะถูกปฏิเสธการขอสินเชื่อ และผู้ขอกู้บางกลุ่มมีความรู้สึกถึงความยุ่งยากต่อการยื่นเสนอขออนุมัติเงินกู้ จึงเปิดโอกาสให้กับคนบางกลุ่มทำตัวลักษณะคล้ายกับสถาบันทางการเงินขึ้นมา เพื่อให้สินเชื่อกับผู้ที่เดือดร้อนต้องการใช้เงินได้มาใช้บริการ โดยมีขั้นตอน วิธีการที่เรียบง่าย และรวดเร็ว แต่เรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด ซึ่งแตกต่างจากสถาบันการเงินที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย

ในส่วนหนี้ครัวเรือนเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการดูแลแก้ไข หนี้ครัวเรือนไทยอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับต่างประเทศ และสัดส่วนหนี้ส่วนใหญ่เป็นหนี้ระยะสั้นซึ่งทำให้ครัวเรือนมีภาระ

ผ่นต่อเดือนสูง ทั้งนี้ จากข้อมูลสถิติพบว่าคนไทยเป็นหนี้เร็วขึ้น คือ เริ่มก่อหนี้ตั้งแต่อายุน้อย เป็นหนี้เยอะขึ้น คือ หนี้สินต่อหัวสูงขึ้นกว่าในอดีตและเป็นหนี้ยาวนานขึ้น คือ ภาระหนี้ไม่ได้ลดลงนักเมื่อผู้กู้ อายุเพิ่มขึ้นแม้จะย่างเข้าสู่วัยเกษียณ และที่สำคัญคนไทยจำนวนมากถูกติดตามทวงถามหนี้ โดยมีคนเป็นแสนรายกำลังเข้าสู่กระบวนการบังคับคดีและอาจถูกอายัดทรัพย์สิน เกิดความเครียดกระทบต่อทั้งประสิทธิภาพการทำงาน สอดคล้องกับปัญหาเชิงสังคมตามที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันดูแลปัญหาหนี้ครัวเรือนก่อนจะลุกลามเป็นปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง การก่อหนี้ไม่ใช่สิ่งไม่ดีแต่หากหนี้ที่ก่อเพิ่มขึ้นไม่ใช่เพื่อสร้างรายได้ แต่เน้นเพื่อการบริโภค โดยขาดการออมและการวางแผนทางการเงินที่ดี ก็อาจนำมาสู่ปัญหาหนี้เกินตัวในที่สุด ทุกวันนี้เราเห็นพฤติกรรมของคนทั้งรุ่นใหม่และรุ่นเก่าที่คุ้นชินกับการใช้ก่อนจ่ายทีหลัง เพลิดเพลินกับการรูดบัตรแล้วผ่อนจ่ายทำให้ใช้จ่ายเกินตัว หมุนหนี้ผ่านสินเชื่ออนุมัติไว ขณะที่เก็บออมน้อยลง ส่งผลให้เมื่อมีรายได้เข้ามาก็ต้องนำไปจ่ายชำระหนี้เป็นสัดส่วนมากเมื่อเทียบกับรายได้หากมีเหตุจำเป็นต้องใช้จ่ายฉุกเฉินหรือรายได้ลดลง ก็จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และตกอยู่ในกับดักหนี้ได้ง่าย ขณะเดียวกันสถาบันการเงินแข่งขันการให้สินเชื่อรายย่อยมากขึ้น ซึ่งในบางกรณีไม่คำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้ที่แท้จริงและเงินเหลือหลังผ่อนชำระไม่เพียงพอแก่การดำรงชีพของลูกหนี้ ส่งผลให้กลุ่มลูกหนี้ที่เปราะบางอยู่แล้ว จะเปราะบางยิ่งขึ้นจนมีปัญหานี้สินล้นพ้นตัวได้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงอยากจะศึกษาในเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย กรณีศึกษา กรมการเงินทหารเรือ โดยผู้วิจัยเห็นว่าในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานอยู่นั้น กำลังพลภายใต้การบังคับบัญชามีการกู้หนี้ยืมสินเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยที่เงินไม่พอใช้จ่ายกับการดำรงชีพ จึงทำให้ประสบปัญหาหลาย ๆ ด้านตามมา รวมถึงประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วย โดยถ้ามีการกำหนดแนวทางหรือแนะแนวให้ปฏิบัติตามในการดำรงชีพ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงก็จะทำให้กำลังพลส่วนหนึ่งที่มีความคิดในการเริ่มต้นที่จะดำรงชีวิตแบบพอเพียงก็จะทำให้แก้ปัญหาหนี้สินของตัวเองและจัดระเบียบการเงินให้สามารถดำรงชีพอยู่รอดกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีค่าครองชีพสูง ซึ่งจะสอดคล้องกับการวางแผนตามแนวนโยบายยุทธศาสตร์จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจตามยุทธศาสตร์ชาติที่ได้ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพหนี้สิน ตลอดจนปัญหาและข้อขัดข้องในการชำระหนี้สินของกำลังพลของกรมการเงินทหารเรือ
2. เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้สินครัวเรือนให้กับกำลังพลกรมการเงินทหารเรือและครอบครัว

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยจะศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพลในกองทัพไทย กรณีศึกษา กรมการเงินทหารเรือ โดยจะมีการศึกษาเฉพาะกำลังพลในหน่วย กรมการเงินทหารเรือ เท่านั้น ทั้งนี้ตามลักษณะ โดยจะศึกษาสภาพทั่วไปของหน่วยงาน กรมการเงินทหารเรือ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีพของกำลังพล รวมไปถึงความเป็นอยู่และปัญหา ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการสร้างแนวทางการพัฒนาให้กับบุคลากรของหน่วยให้ดำรงชีวิตด้วยความเข้มแข็งได้ในสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงการศึกษาวิจัยทั้ง ทุกระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และรวมถึงนโยบายมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการศึกษาโดยมองภาพรวมทุกมิติด้วยตัวผู้วิจัยเอง เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่สนใจกับสภาพแวดล้อมนั้น ให้มีความสำคัญกับข้อมูลจากสัมภาษณ์ และประสบการณ์ในความรู้สึกร่วมกันคิด เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยการสังเกต และการสัมภาษณ์ของกำลังพลกรมการเงินทหารเรือ ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ดำเนินการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บังคับบัญชา ผู้บริหาร รวมถึงเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน
2. นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ พร้อมเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพลของกรมการเงินทหารเรือให้มีความมั่นคงทางการเงินและสามารถดำรงชีพได้ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน

ผลการวิจัย

1. ด้านปัจจัยส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 15,001 – 30,000 บาท และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท ส่วนเกินครึ่งมีการวางแผนการใช้จ่ายมีการบริหารจัดการหนี้ มีการวางแผนการเลือกใช้จ่ายกับสิ่งของจำเป็นและสิ่งของไม่จำเป็น ภาระหนี้สินที่มีในปัจจุบันเป็น สินเชื่อส่วนบุคคล และบัตรเครดิตตรงลงมา ซึ่งจำนวนบัตรเครดิตส่วนใหญ่มีเพียงแค่ 1 ใบ ประเภทหนี้สินส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อส่วนบุคคล บัตรเครดิต และสินเชื่อบัตรเครดิตตรงลงมา วัตถุประสงค์การก่อหนี้ส่วนใหญ่เกิดจากใช้อุปโภคบริโภค ส่วนผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจก่อหนี้มากที่สุดคือ ตนเองในการก่อหนี้เพื่อตนเอง เป็นในแนวโน้มในการก่อหนี้ในอนาคตคือใช้อุปโภคบริโภคและสินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งข้อมูลจะเห็นได้ว่าถึงแม้มีการวางแผนค่าใช้จ่าย แต่ก็ยังมีสัดส่วนในเรื่อง

การใช้จ่ายด้านอุปโภคและของฟุ่มเฟือยเป็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และอาจทำให้บางช่วงที่ต้องการเงินเพื่อใช้จ่ายนั้นไม่พอเพียง ซึ่งทำให้อ่อนไหวในอนาคตได้ จากการสัมภาษณ์พบว่า สิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อการอุปโภคบริโภคใช้จ่ายนั้นคือตนเอง ซึ่งมีลักษณะต้องการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคมที่เป็นอยู่ เช่น การเป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อนฝูง การเป็นที่นับหน้าถือตาของคนในหมู่บ้าน เป็นต้น

ซึ่งเป็นกลุ่มชนชั้นในระดับสังคมเดียวกัน มีหน้ามีตาทางสังคม โดยมักมีพฤติกรรม การเลียนแบบ โดยปัจจัยทางสังคมซึ่งเป็นช่วงชั้นทางสังคม กลุ่มคนในระดับเดียวกัน มีพฤติกรรมหรือ ค่านิยม ที่มีลักษณะการเลียนแบบ ใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายเกินตัว บริโภคของแพงเพราะเมื่อเห็นคนที่ อยู่ในชนชั้นระดับสังคมเดียวกันมีสิ่งของต่าง ๆ ตนเองก็อยากมีอยากได้ ทำให้เกิดการใช้จ่ายล่วงหน้า ในอนาคต และมีลักษณะที่อยากมีแบบทันที ทันใด ไม่รอ รายได้ที่แน่นอนและใช้จ่ายทันทีโดยผ่าน บัตรเครดิต และสินเชื่อส่วนบุคคล เพราะคาดว่าจะมีความสามารถในการชำระหนี้เพียงพอในอนาคต ได้ซึ่งหนี้ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งก้อนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินที่มีผลต่อการก่อหนี้ โดยการเลือกซื้อของใช้ประจำวัน การซื้อเสื้อผ้า Brand Name การเลือกซื้อเครื่องประดับที่มีราคาแพง และการเลือกซื้อเครื่องเสียงดีทรอยด์สิ่งเหล่านี้เกิด จากการบริโภคที่มีพฤติกรรมการเลียนแบบใช้จ่ายฟุ่มเฟือยโดยการเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ส่วน อีกกลุ่มที่ให้ข้อมูลไว้น่าสนใจเกี่ยวกับความต้องการการใช้จ่ายคือ หลายครั้งมีเหตุจำเป็นที่ต้องใช้เงิน เร่งด่วน ทันที กระแสเงินสดหมุนเวียน เร่งด่วน เหตุฉุกเฉินจำเป็น เช่น การลงทุนค้าขาย ค่าซ่อมรถ ซ่อมบ้าน ค่ารักษาพยาบาลสิ่งของจำเป็นต้องใช้ เกิดชำรุด เสียหาย ซึ่งไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้า ได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนสวัสดิการจากหน่วยงานต้นสังกัด จากการศึกษาพบว่า กลุ่ม ส่วนใหญ่มีความต้องการให้จัดสวัสดิการให้กับข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ในสังกัดเพื่อลดภาระ ค่าใช้จ่าย โดยมีความต้องการของค่าเล่าเรียนบุตรมากที่สุด และสนับสนุนด้านสวัสดิการเงินกู้กำลังพล เงินสนับสนุนค่าเลี้ยงชีพ ซึ่งพบว่าจากการสอบถามความคิดเห็น ส่วนใหญ่คิดว่าควรมีสวัสดิการให้ มากกว่านี้ ซึ่งจะทำให้มีความสามารถในการชำระหนี้ และไม่ก่อให้เกิดหนี้ได้ การช่วยเหลือสวัสดิการ จากหน่วยงานต้นสังกัด เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการหนี้ในและนอกระบบ

3. แหล่งเงินกู้ระหว่างการกู้เงินในระบบ (สถาบันการเงิน) และการกู้เงินนอกระบบ อีกหนึ่ง ปัจจัยที่สำคัญที่สุดส่งผลต่อการตัดสินใจก่อหนี้สิน เนื่องจากผู้ที่ตัดสินใจก่อหนี้จากการศึกษา พบว่า ได้กู้เงินจากสินเชื่อส่วนบุคคล บัตรเครดิต กู้เงินในระบบ(สถาบันการเงิน) สหกรณ์ออมทรัพย์เต็ม วงเงิน หรือไม่ผ่านการพิจารณาอนุมัติ จึงทำให้ต้องหันมาใช้บริการกู้เงินนอกระบบ เพราะมีความ จำเป็นเร่งด่วน ถูกฉ้อฉลในการใช้จ่าย ซึ่งรอเวลาไม่ได้ และการก่อหนี้นอกระบบนั้น มีกระบวนการยื่น เอกสาร เช่น สัญญารับเงิน ซึ่งสามารถกระทำได้ทันที ไม่ต้องรอเวลา หรือขั้นตอนเอกสารที่ยุ่งยาก ผล การศึกษาที่เป็นสาเหตุส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการหนี้นอกระบบมากที่สุดเกิดจากการถูกปฏิเสธการ

อนุมัติสินเชื่อ การกู้เงินไม่ผ่านการพิจารณาอนุมัติบัตรเครดิตเงินสดวงเงินที่ขอกู้สูงเกินไปก็ไม่ได้เพราะขาดเอกสาร สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุที่เกิดจากผลของการผ่านกระบวนการ การขอพิจารณาอนุมัติสินเชื่อหรือเงินกู้ในระบบ (สถาบันการเงิน) แต่ถูกปฏิเสธและไม่ผ่านการพิจารณาอนุมัติ จึงตัดสินใจใช้บริการหนี้นอกระบบซึ่งมีความสะดวก รวดเร็ว และไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก เพราะจากการศึกษาเงินกู้ในระบบ (สถาบันการเงิน) และเงินกู้หนี้นอกระบบ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการกู้เงินในระบบ (สถาบันการเงิน) ในปัจจุบันไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เพราะสถาบันการเงินในระบบมีความรวดเร็วขึ้น ขั้นตอนการขอพิจารณาง่ายขึ้น กระชับขึ้น จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการขอเงินกู้และการกู้เงินนอกระบบ เรื่องของดอกเบี้ยที่มีการคิดเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดต่างรับทราบเข้าใจดีและยินยอมที่จะให้จึงเป็นประเด็นให้เห็นได้ชัดว่าการกู้หนี้นอกระบบนั้นส่วนใหญ่ผ่านกระบวนการการขอพิจารณาอนุมัติสินเชื่อในระบบ (สถาบันการเงิน) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่เป็นบุคคลที่สถาบันการเงินเห็นว่าไม่ควรได้รับการอนุมัติสินเชื่อตามหลักเกณฑ์การวิเคราะห์การอนุมัติสินเชื่อ เนื่องจากหากอนุมัติแล้วอาจทำให้สถาบันการเงินมีหนี้เสีย เพราะผู้กู้ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ในอนาคตได้ ฉะนั้นแล้วผู้กู้จึงหันมาใช้บริการหนี้นอกระบบแทน ซึ่งเป็นทางเลือกที่สอง รองจากการกู้จากสถาบันการเงิน

ข้อเสนอแนะ

1. ให้ความรู้กับกำลังพลในสถานศึกษาของกรมการเงินทหารเรือ ทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว ในทุกระดับให้เข้าใจในการใช้ชีวิตแบบไม่ประมาท โดยละเอียดรอบคอบ มีความต้องการอย่างพอเพียงตามสถานะของตนเองและวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัวในสิ่งที่จำเป็น ก่อนหน้า – หลังตามระยะเวลาอย่างพอเพียง และการหารายได้สร้างอาชีพเสริมพิเศษในเวลาว่างเพื่อเพิ่มรายได้เสริมให้กับครอบครัวของกำลังพล

2. เจริญนโยบายภาครัฐ การช่วยเหลือประชาชนหรือบุคลากรของรัฐ ใช้นโยบายการแก้ไขปัญหาผ่านกระทรวงการคลัง ออกมาในลักษณะการรวมหนี้ เพราะปัจจุบันผู้กู้ส่วนใหญ่หรือลูกหนี้เป็นหนี้หลากหลายทาง เช่น เป็นหนี้บัตรเครดิต 2 ใบ เป็นหนี้นอกระบบ ผ่อนรถยนต์ ซึ่งภาครัฐสามารถแก้ไขได้โดยการรวมหนี้ โดยมีหน่วยงานจัดตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาลายทุกซ์ โดยจะใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาให้กับผู้ที่มีความใฝ่ดี และตั้งใจทำงาน แต่เป็นหนี้เพราะเหตุฉุกเฉินและความจำเป็น เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระหนี้สินที่เกิดขึ้นจากหลายทาง จากที่ต้องส่งหลากหลายช่องทาง แตกต่างกันบ้างเงินต้นก็ตี ดอกเบี้ยก็ตี ให้เหลือการแบ่งผ่อนชำระหนี้อยู่เพียงที่เดียวเพื่อให้เป็นหลักเกณฑ์การผ่อนจ่ายก่อนเดียวและดอกเบี้ยเดียว ทำให้ภาระค่าใช้จ่ายของผู้กู้ลดลง และกลับมามีศักยภาพในการชำระหนี้เพิ่มมากขึ้น

3. ด้านสวัสดิการของบุคลากร หน่วยงานขนาดเล็กควรหารือและตกลงร่วมกัน จัดตั้งกฎเกณฑ์การยื่นกู้สหกรณ์ภายในหน่วยงานเพื่อช่วยเหลือกลุ่มข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ให้สามารถ

กู้เงินฉุกเฉินในวงเงินขนาดเล็กได้ และสามารถแบ่งผ่อนชำระ ระยะยาวได้ส่วนดอกเบี้ยตามความเหมาะสมเพื่อที่จะขับเคลื่อนสหกรณ์ให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งอาจจะระดมทุนกับเจ้าหน้าที่ระบบ ดึงกลุ่มคนเหล่านี้ให้เข้ามาสู่ระบบที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยให้ดอกเบี้ยตามความเหมาะสม และปันผลให้กับหน่วยงานรัฐ ที่จะสามารถนำมามลงทุนต่อได้หรือนำไปพัฒนาองค์กรต่อไป ควรร่วมกันออกแบบโครงการตามความเหมาะสมของแต่ละสภาพของกำลังพล เช่น จัดสวัสดิการช่วยเหลือกลุ่มให้ได้สิทธิเข้าถึงเท่าเทียมกัน